

**Міністерство освіти і науки України
Запорізький національний технічний університет**

**УКРАЇНСЬКА МОВА (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ):
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
І ВАРІАНТИ КОМПЛЕКСНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ
для студентів першого курсу заочної форми навчання
на гуманітарно-правовому та гуманітарному факультетах ЗНТУ**

2015

Українська мова за професійним спрямуванням: методичні рекомендації до самостійної роботи і варіанти комплексної контрольної роботи для студентів першого курсу заочної форми навчання на гуманітарно-правовому та гуманітарному факультетах ЗНТУ./ Авт.-укл. Г.С.Онуфрієнко.-Запоріжжя: ЗНТУ, 2015.- 66с.

Автор-укладач: Онуфрієнко Г.С., доцент, доктор філософії у філологічних науках, доцент кафедри загальної мовної підготовки, керівник кафедральних НДР 8419 «Мова науки в лінгводидактичному та культурологічному вимірах» (2009-2012 р.р.), 08512 «Системно-структурна організація лексичного ярусу мови спеціальності» (2012-2015 р.р.), 08515 «Динаміка галузевих термінологій у сферах їх фіксації та функціонування (2015-2018 р.р.).

Рецензент: Зубець Н.О., доцент, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови ЗНУ

Варіанти комплексних контрольних робіт з «УМПС» розроблено в контексті третього етапу «Лексика мови спеціальності в комплексних завданнях рубіжного та підсумкового контролів з «УМПС» (2014-2015 р.р.) кафедральної НДР 08512 «Системно-структурна організація лексичного ярусу мови спеціальності» та першого етапу «Галузеві термінології у сфері їх наукової фіксації» (2015-2016 р.р.) НДР 08515 «Динаміка галузевих термінологій у сферах їх фіксації та функціонування

Затверджено засіданням кафедри ЗМП
Протокол №1 від 26.08. 2015 р.

ЗМІСТ

Передмова.....	4
1. Методичні рекомендації до самостійної роботи з навчальної дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням».....	10
2. Варіанти комплексної контрольної роботи	
Варіант 1.....	17
Варіант 2.....	21
Варіант 3.....	24
Варіант 4.....	28
Варіант 5.....	31
Варіант 6.....	34
Варіант 7.....	37
Варіант 8.....	40
Варіант 9.....	43
Варіант 10.....	46
3. Рекомендована навчальна література до змістових модулів №1,2,3	
Змістовий модуль №1 Законодавчі та нормативно-стильові основи професійного спілкування	
3.1. Базова.....	49
3.2. Методичне забезпечення.....	50
3.3. Додаткова.....	51
3.4. Словники, довідники, енциклопедії.....	52
Змістовий модуль №2 Професійна комунікація	
3.5.Базова.....	49
3.6. Методичне забезпечення.....	50
3.7. Додаткова.....	51
3.8. Словники, довідники, енциклопедії.....	52
Змістовий модуль №3 Наукова комунікація як складова фахової діяльності	
3.9. Базова.....	49
3.10. Методичне забезпечення.....	50
3.11. Додаткова.....	51
3.12. Словники, довідники, енциклопедії.....	52

ПЕРЕДМОВА

«Українська мова за професійним спрямуванням» (УМПС) – обов'язкова дисципліна сучасної університетської освіти в структурі навчальних планів із підготовки за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра з усіх напрямів та за всіма спеціальностями.

Посилену мотивацію ця дисципліна набуває для студентів гуманітарних та гуманітарно-правових факультетів: рівень мовно-комунікативної культури бакалавра й магістра з гуманітарних спеціальностей є невід'ємним та визначальним компонентом їх професіоналізму. Саме представники гуманітарних професій із «посиленою комунікативною відповідальністю» мають виявляти мовленнєву культуру елітарного й середньолітературного типів в усіх ситуаціях фахового спілкування.

Словесне (вербальне) спілкування в усній та письмовій формах має свою історію, теорію, норми, закони, правила, алгоритмічні приписи тощо, опанування яких засобами української літературної мови має свою специфіку.

Українська мова як старописемна мова східнослов'янської підгрупи слов'янської групи індоєвропейської мовної сім'ї посідає, за останніми даними соціолінгвістики, почесне місце у першій двадцятці найпоширеніших мов світу.

На початку ХХІст. українська мова функціонує у трьох офіційних статусах: вона є національною, літературною і державною (з 28.06.1996р. відповідно до статті 10 Конституції України).

Серед найсуттєвіших ознак української літературної мови – 1) наддіалектна загальнонаціональна форма її існування; 2) поліфункціональність; 3) стилістична диференціація (5 традиційних і 3 новаційних функційних стилів: науковий, офіційно-діловий, публіцистичний, художній, розмовний та юридичний, епістолярний, релігійний); 4) загальноприйнятність і кодифікованість мовних норм (орфоепічних, лексичних, орфографічних, пунктуаційних, морфологічних, синтаксичних, стилістичних).

Кодифіковані норми сучасної української мови зафіксовано у чинному правописі останньої редакції, академічних словниках та довідниках, підручниках і навчальних посібниках із Грифом МОН України «Рекомендовано для студентів ВНЗ».

Невід'ємний та важливий інструмент професійної діяльності – це *вербальне спілкування*. Посиленої комунікативної та мовленнєвої відповідальності вимагають професії гуманітарної сфери.

У риторичному контексті кожен акт мовленнєвої творчості формують у логічному взаємозв'язку три категорії: *риторичний логос* (аргументація, пов'язана із розумінням дійсності), *риторичний пафос* (емоції мовця у відповідності до контексту: діловий пафос, героїчний, іронічний, романтичний тощо), *риторичний етос* (добročинність, чесність, щирість, почуття справедливості мовця). Ігнорування хоч однієї із цих риторичних категорій суттєво й помітно знижує рейтинг мовця/співрозмовника у професійній сфері, «адже в принципі для інтелігентної людини погано говорити вважається такою ж непристойністю, як і невміння читати й писати» (*А.П. Чехов*).

Останніми роками набув умотивованої актуальності *публічний діалог фахової проблематики*, який являє собою динамічну сферу різноманітної мовної комунікації. Мовлення особи за кожної комунікативної ситуації має бути таким, щоб у ньому віддзеркалювався високий (гідний) рівень як загальної культури, так і професійної компетентності. У цьому велику роль грають і самоосвіта, і родинне виховання, і навчання у вишах, що все разом посилює та вдосконалює комунікативність як важливу вимогу часу, соціуму, професії. Отже, *набуті риторичні знання про норми, закони, технології і правила ефективного й переконливого вербального спілкування* розвивають у кожної людини цілу систему актуальних, практично значущих і професійно пріоритетних особистісних якостей: культуру мислення, культуру мовлення, культуру спілкування, культуру комунікативної поведінки.

Риторична освіченість допомагає краще і легше думати, «мислити схемами»; розуміти комунікативні потреби слухацької аудиторії; впевнено почувати себе в ситуаціях, коли треба повідомити, проаналізувати, підбити висновки, висловити власну думку, долучитися до дискусії, пояснити, довести чи спростувати; підготувати і виголосити на широкий загал обґрунтовану доповідь чи

поздоровлення; ефективно використовувати коректні методи риторичного аргументування (фундаментальний, «шматків», порівняння, причинно-наслідковий, потенціювання тощо); сприяти вдосконаленню цивілізованого комунікативного простору у професійно-діловій сфері; самоактуалізуватися, посилити власну комунікативну інтуїцію; досягти вершин професіоналізму. *Сучасний риторичний ідеал* передбачає, як мінімум, три взаємопов'язані складники: доцільність мовлення, максимальна інформативність, добродійність. Відтак, ефективна і конструктивна мисленнєво-мовленнєва діяльність за законами спілкування - реальне підґрунтя професіоналізму.

Підготовка до публічного виступу чи до участі в професійній комунікації під час нарад, зборів, «круглих столів», перемовин тощо повинна здійснюватися з *урахуванням семи законів спілкування*, котрі взаємопов'язані ієрархічним принципом (строкої послідовності): концептуального (найголовнішого), закону моделювання слухацької аудиторії, стратегічного, тактичного, мовленнєвого, закону ефективності спілкування, системно-аналітичного. Перші п'ять законів є підготовчими, докомунікативними. Шостий і сьомий закони – власне управлінські.

Вербальне спілкування в усіх своїх формах та сучасних видах має *підпорядковуватися двом «золотим правилам»*: 1) нікому і ніколи не зашкоджати мовленим словом, своїм твердженням; 2) ніколи не стверджувати того, що не можете доказати / спростувати достатньою (переконливою) кількістю перевірених фактів.

Важливий засіб писемної професійної комунікації – *ділові папери* (документи), оформлені відповідно до чинного національного стандарту України. Документи з кадрово-контрактних питань, довідково-інформаційні документи, ділові листи складають найбільші їх групи.

Усі документи поділяються на види з урахуванням різних критеріїв сучасної класифікації: за найменуванням, походженням, призначенням, напрямом, формою, терміном виконання, ступенем

гласності, стадіями створення, складністю, терміном зберігання, технікою відтворення, носієм інформації.

Реквізити (лат. «необхідне, потрібне») - обов'язкові елементи документів. Кожен реквізит має своє місце в документі, що полегшує користувачам пошук необхідної інформації. Реквізити поділяються на обов'язкові в усіх документах (наприклад, дата, підпис, текст тощо), обов'язкові в багатьох документах (наприклад, назва виду документа, державний герб, адресат тощо), обов'язкові в окремих документах (наприклад, гриф затвердження, додаток, час укладання тощо).

Текст як головний реквізит документа має бути за змістом достовірним, повним, точним та переконливим, за *структурою* – логічним і стислим, за *мовним оформленням* – строго відповідним до чинних норм (орфографічних, лексичних, морфологічних, синтаксичних, пунктуаційних, стилістичних) української мови.

Текст документа зазвичай структурується на три частини: вступну (мотив/причина укладання, історія питання, мета тощо), описово-доказову (сутність питання) та заключну.

Кожен документ має відповідати чинним технічним стандартам: білий папір форматом А-4; береги (поля) : ліве - 30мм, верхнє і нижнє 20мм, праве – 10мм; найпростіша рубрикація – абзац.

Отже, *науковий* (~75%) та *офіційно-діловий* (~23%) і мінімальною мірою *розмовний* (~2%) стилі об'єднані в мові спеціальності, яка і є невід'ємним компонентом самої професії. Досконале знання мови обраної спеціальності є важливою умовою особистого професійного успіху і кар'єрного зростання.

Опанування мови спеціальності у ВНЗ – це засвоєння передусім лексичного і граматичного рівнів та чинних мовних норм наукового стилю (НС) в межах обраного фаху і формування вмінь та навичок з таких *актуальних видів професійної мовленнєвої діяльності*, як продукування й компресія наукової інформації засобами плану, тез, анотації, конспекту, реферату, рецензії, повідомлення, доповіді, наукової роботи (курсової і дипломної), статті тощо. А оскільки *термінологія є найголовніший, постійний і визначальний лексичний*

компонент наукового стилю мови, то саме стан розвитку національної літературної мови визначає нормативність сучасної термінології як найрухомішої, найдинамічнішої і найінформативнішої частини лексики мови спеціальності.

Національна наукова мова забезпечує зв'язок між поняттєво-логічною (концептуальною) та мовною (вербальною) картинами світу в процесі його еволюційного пізнання. Власне *лінгвістичне вивчення мови науки почалося* з часу виходу в світ 1953 року першого видання книги англійського вченого Томаса Сейворі «Мова науки».

Українська наукова мова розвивалася за нелегких умов постійної боротьби українців за права рідної мови і має свою специфіку. *Основні функції НС* – інформативна (повідомити, пояснити, з'ясувати, обґрунтувати, класифікувати, систематизувати, аргументувати, проілюструвати тощо) і переконувальна. *Завдання НС* – трансляція наукової інформації, обставини мовлення – офіційні, *форми існування* – усна(наукова лекція, доповідь, виступ, захист курсової / дипломної / конкурсної / дисертаційної роботи тощо) й письмова (наукова монографія, університетський підручник, наукова стаття, реферат, анотація, курсова / дипломна / конкурсна /дисертаційна робота тощо).

Загальні ознаки НС – поняттєвість, об'єктивність, доказовість, аргументованість, переконливість, точність, логічність, узагальнення висновків; *мовні ознаки* – термінованість, активне використання дісприслівникових зворотів, переважання складнопідрядних речень, прямий порядок слів у реченні і термінологічних словосполученнях, обов'язкове використання символів, номенклатурних назв, схем, графіків, таблиць, абсолютна точність цитат, прізвищ дослідників, цифрових даних тощо.

За традиційною класифікацією, *НС функціонує у чотирьох основних своїх різновидах (підстилях НС)*: власне науковому, науково-навчальному, науково-популярному, науково-публіцистичному. Кожен із цих різновидів НС представлений своїми жанрами і має як свою історію розвитку, так і специфічні номінативно-виражальні

засоби. Спосіб викладення матеріалу в науковій літературі – формально-логічний (колективний) з елементами персоніфікації.

Роботу з науковим текстом, усвідомити який набагато складніше за художній чи публіцистичний, суттєво полегшують *алгоритмічні приписи (АП)*, котрі являють собою послідовні «кроки» досягнення поставленої мети, тобто програму мисленнєво-мовленнєвих дій самостійної роботи з фаховою інформацією. Систематичне користування АП дозволяє сформувати і розвинути навички раціональної організації навчальної праці з текстом та логізації розумової діяльності

АП, подані в рекомендованому МОН України навчальному посібнику «Науковий стиль української мови» (Київ, 2006;2009), допомагають правильно і швидко скласти три *види плану (питальний, тезовий, номінативний)* фахового тексту, його конспект, *довідкову й рекомендаційну анотації* на нього, *індикативний та інформативний реферати*, рецензію, а також підготувати наукову доповідь, наукову статтю чи тези доповіді, взяти участь у науковій дискусії. Така самостійна робота активно сприяє якісному засвоєнню термінологічного апарату мови обраної спеціальності. *У кожному фаховому тексті є ключові слова* для правильного його розуміння – *це терміни*, які, називаючи спеціальні поняття відповідних наукових галузей, *поділяються на загальнонаукові* (наприклад, *аналіз, еволюція, зона, закон, метод, норма, парадигма, принцип, процес, система, структура, теорія, форма, функція*), *міжгалузеві* (наприклад, *акцепт* – фін., юр.; *диспозиція* – юр., військ.; *імунітет* – мед., юр.; *плече* – біол., техн., фіз.; *предикат* – лінгв., лог.; *реабілітація* – мед., юр.; *реципієнт* – мед., юр., фін.; *хвиля* – природн., фіз., політ.) та *вузькоспеціальні* (наприклад, *алібі* – юр.; *арка* – архіт.; *аташе* – дипл.; *дедвейт* – ек.; *евфонія* – лінгв.; *експерт* – юр.; *екстер'єр* – диз.; *еркер* – архіт.; *макроекономіка* – ек.; *морфема* – лінгв.; *ратифікація* – дипл.; *риторика* – лінгв.; *суперлатив* – лінгв.; *товар* – ек.; *флексія* – лінгв.; *фонема* – лінгв.; *юкстапозиція* – лінгв.; *юніор* – спорт.; *юнкція* – етнон.; *юрисдикція* – юр.).

Отже, наукова комунікація як важливий і обов'язковий компонент фахової діяльності неможлива без належної термінологічної компетентності, тобто термінологічної культури, комунікантів і знання ними алгоритмічних приписів, без уміння якісно опрацьовувати (суцільним, вибіркоким, ознайомчим способами читання) та адекватно розуміти зміст і поняття наукових та науково-навчальних текстів фахової тематики.

1. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «УКРАЇНСЬКА МОВА (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)»

Навчальна дисципліна «Українська мова (за професійним спрямуванням)» складається з трьох взаємопов'язаних змістових модулів.

1. Законодавчі та нормативно-стильові основи професійного спілкування.
2. Професійна комунікація.
3. Наукова комунікація як складова фахової діяльності.

Опанування всіх модулів завершується комплексною контрольною роботою (ККР), яка виконується студентами самостійно в окремому зошиті (12-18с.) в лінію. Варіант ККР визначається за останньою цифрою в номері залікової книжки студента або за його номером у списку академічної групи.

На титульній сторінці зошита треба подати за зразком такі реквізити: назва міністерства; назва навчального закладу; назва кафедри; назва дисципліни; варіант комплексної контрольної роботи; прізвище, ім'я та ім'я по батькові студента; номер академічної групи й опановувана спеціальність; номер залікової книжки; підпис студента і дата подання ККР на перевірку; прізвище, ім'я та ім'я по батькові викладача цієї дисципліни в групі, його науковий ступінь, учене звання, посада.

Кожне завдання відповідно до структури ККР треба виконувати з нового аркуша і розбірливим почерком, без скорочень і виправлянь.

Обов'язково треба записати номер кожного завдання та його формулювання. Всі літери та розділові знаки, що треба вставити, необхідно підкреслити.

Теоретичні питання треба викласти чітко і точно за темою та вимогами завдання, лаконічно і грамотно. Тлумачення понять подати в контексті рекомендованих термінологічних словників. Документ скласти на окремому білому аркуші форматом А-4, користуючись кеглем 14 та міжрядковим інтервалом 1,5 і враховуючи чинні вимоги української системи справочинства та технічного стандарту.

Після останнього завдання необхідно подати за абеткою (з урахуванням вимог чинного державного стандарту) список використаних навчальних джерел останнього покоління: підручників і навчальних посібників для студентів ВНЗ, лінгвістичних і термінологічних словників, методичних матеріалів і навчальних програм.

Для якісного виконання всіх завдань ККР необхідно уважно опрацювати за рекомендованою до цієї дисципліни літературою питання, які винесено й на підсумковий контроль (іспит):

Змістовий модуль №1. Законодавчі та нормативно-стильові основи професійного спілкування

1. Сутність і співвіднесеність понять «*національна мова*», «*літературна мова*», «*державна мова*».
2. Основні ознаки української літературної мови.
3. Складники поняття «*мова професійного спілкування*».
4. Сутність поняття «*мовна норма*» та її різновиди.
5. Особливості українського правопису: чергування голосних і приголосних; спрощення груп приголосних; подвоєння та подовження приголосних; уживання префіксів *з-, с-, пре-, при-, прі-, з-/ із-/ зі-*; уживання апострофа; уживання м'якого знака; дефісне та цілісне

написання складних слів; правопис слів іншомовного походження та власних назв; уживання великої літери.

6. Фонетичні правила правопису слов'янських прізвищ.

7. Кличний відмінок іменників.

8. Лексичні засоби стилістики: синоніми, антоніми, пароніми, неологізми, лексика іншомовного походження, інтернаціоналізми, терміни.

9. Лексичні значення моносемічних і полісемічних слів.

10. Особливості морфологічних норм української мови: відмінювання іменників та числівників, ступенювання прикметників, творення дієслівних форм, у т.ч. дієприкметників і дієприслівників, уживання прийменників та сполучників.

11. Структурні типи речень української мови в професійній комунікації.

12. Граматична основа простих й простих ускладнених (звертаннями, вставними словами, однорідними членами, дієприслівниковими, дієприкметниковими і порівняльними зворотами тощо) речень та розділові знаки в них.

13. Розділові знаки в складносурядних реченнях.

14. Розділові знаки в складнопідрядних реченнях

15. Розділові знаки у складних безсполучникових реченнях.

16. Сутність понять «*мовна компетентність*», «*мовленнєва компетентність*», «*комунікативна компетентність*», «*термінологічна компетентність фахівця*».

17. Функції української мови як державної (10 стаття Конституції України 1996р.).

18. Складники культури мовлення фахівця.

19. Типи лінгвістичних словників та їх роль у підвищенні мовленнєвої культури фахівця.

20. Сутність поняття «*комунікативний етикет фахівця*».

21. Функціональні стилі сучасної української мови: ознаки, специфіка та сфери застосування.

22. Стандартні формули словесного етикету українців.

23. Текст як форма реалізації мовнопрофесійної діяльності: вимоги до його змісту, структури, мовного оформлення.

24. Аббревіатури і графічні скорочення в текстах.

25. Особливості текстів у різних функціональних стилях української мови.

Змістовий модуль 2. Професійна комунікація

Другий змістовий модуль охоплює п'ять взаємопов'язаних тем і в їх межах такі важливі питання:

1. Спілкування як інструмент професійної діяльності:

1.1. Спілкування і комунікація: спільне та відмінне.

1.2. Функції спілкування в сучасному соціумі.

1.3. Форми, типи і види спілкування.

1.4. Закони вербального спілкування.

1.5. Стратегії спілкування у професійній сфері.

1.6. Невербальні компоненти спілкування: «мова очей», міміка, жести тощо.

1.7. Гендерний аспект спілкування.

1.8. Особливості професійно-ділового спілкування.

2. Риторика і мистецтво презентації.

2.1. Сутність поняття «риторична компетентність».

2.2. Публічний виступ: завдання, структура, види, особливості як засобу комунікації.

2.3. Мистецтво аргументації (методи риторичного переконання: фундаментальний, «шматків», порівняння тощо).

2.4. Види публічного мовлення.

2.5. Презентація як різновид публічного мовлення: мета, види, завдання, особливості.

2.6. Правила спілкування для мовця і слухача.

2.7. Критерії оцінювання якості публічного виступу.

3. Культура усного фахового спілкування:

3.1. Специфіка усного й писемного спілкування.

3.2. Колективні форми фахового спілкування.

3.3. Бесіда: завдання, види, особливості.

- 3.4. Стратегії (лінії) поведінки у діловій бесіді.
- 3.5. Співбесіда з працедавцем.
- 3.6. Етикет ділової телефонної розмови.
- 4. *Форми колективного обговорення професійних проблем.*
 - 4.1. Перемовини (переговори): цілі, структура, особливості.
 - 4.2. Збори як форма прийняття колективного рішення.
 - 4.3. Специфіка ділових нарад.
 - 4.4. Дискусія у професійно-діловій сфері.
 - 4.5. «Мозковий штурм» як евристична й креативна форма колективного обговорення фахових проблем: цілі, типова модель, сучасні технології проведення.
- 5. *Ділові папери як засіб писемної професійної комунікації.*
 - 5.1. Офіційно-діловий стиль мови: функції, завдання, форми, різновиди, загальні та мовні особливості.
 - 5.2. Класифікація сучасних документів.
 - 5.3. Вимоги до змісту й оформлення документів.
 - 5.4. Реквізити документів.
 - 5.5. Документи з кадрово-контрактних питань: види і функції в системі справочинства.
 - 5.5.1. Автобіографія, анкета, резюме: спільне та відмінне.
 - 5.5.2. Характеристика і рекомендаційний лист: спільне та відмінне.
 - 5.5.3. Заява, види заяв.
 - 5.5.4. Наказ щодо особового складу.
 - 5.5.5. Трудовий договір, контракт, угода: спільне та відмінне.
 - 5.5.6. Візитівка як документ.
 - 5.5.7. Особовий листок з обліку кадрів.
 - 5.6. Довідково-інформаційні документи: види, функції в системі справочинства.
 - 5.6.1. Прес-реліз: мета, види, типова модель, особливості.
 - 5.6.2. Довідка як документ.
 - 5.6.3. Протокол і витяг із протоколу.

5.6.4. Службове листування і його функції в системі справочинства.

5.6.5. Види сучасних ділових листів.

5.6.6. Реквізити ділового листа.

5.6.7. Етикет сучасного службового листування.

Змістовий модуль 3. Наукова комунікація як складова фахової діяльності

Третій змістовий модуль охоплює три великі теми і в їх межах такі важливі питання:

1. *Українська термінологія у професійному спілкуванні:*

1.1. Сутність базових понять: «термін», «термінологія», «терміносистема», термінознавство», «термінографія».

1.2. Історія української термінології та найпродуктивніші етапи її розвитку.

1.3. Сучасна проблематика української термінології.

1.4. Ознаки терміна та способи виявлення в науковому тексті.

1.5. Структурний діапазон термінів: слово (просте, складне, аббревіатура) та словосполучення.

1.6. Частиномовна природа термінів (терміни - іменники, терміни - прикметники, терміни - дієслова, терміни - прислівники) .

1.7. Способи творення термінів обраного фаху.

1.8. Стратифікація термінів у фаховому тексті: загальнонаукові, міжгалузеві, вузькоспеціальні.

1.9. Види сучасних термінологічних словників та їх функції в обраній спеціальності.

1.10. Сутність взаємопов'язаних базових понять: «нормування термінів», «кодифікація термінів», «стандартизація термінів».

2. *Науковий стиль і його засоби у професійному спілкуванні.*

2.1. Науковий стиль української мови: функції, завдання, різновиди, форми, загальні та мовні особливості.

2.2. Особливості наукового тексту як засобу професійного інформування.

2.3. Способи оформлення результатів наукової діяльності.

2.4. План наукового тексту (питальний, тезовий, номінативний) в організації розумової праці.

2.5. Конспектування наукових текстів: завдання, види конспектів та їх особливості.

2.6. Анотування наукового тексту: завдання, види анотацій, їх типова модель та типові мовні конструкції.

2.7. Реферування наукових текстів: завдання, види рефератів, їх структура та особливості.

2.8. Чинні правила бібліографічного опису наукових джерел різних жанрів (монографій, підручників, навчальних посібників, статей у наукових журналах, тез доповідей у збірниках матеріалів конференцій).

2.9. Рецензія і відгук як жанри критичного аналізу наукових праць: спільне та відмінне.

2.10. Підготовка і написання наукової статті як жанру самостійної науково-дослідної роботи: мета і структура статті, обсяг та мовні особливості.

2.11. Курсова і бакалаврська студентські роботи: структура, вимоги до виконання та мовного оформлення.

2.12. Сутність поняття «науковий етикет», правила наукової дискусії.

3. *Проблеми перекладу і редагування наукових текстів.*

3.1. Сутність і види перекладу наукових текстів.

3.2. Буквальний та адекватний переклади наукових текстів за обраним фахом.

3.3. Анотаційний і реферативний переклади наукових текстів: спільне й відмінне.

3.4. Сутність понять: «*редагування наукового тексту*», «*коригування наукового тексту*».

3.5. Вимоги до якісного перекладу наукових текстів українською мовою.

3.6. Перекладацькі лакуни і шляхи їх усунення (особливості добору синонімів).

3.7. Сутність поняття *«фальшиві друзі перекладача»*.

3.8. Типи різномовних термінологічних корелятивів (відповідників).

Опрацювання за рекомендованими джерелами зазначених питань та відвідування навчальних консультацій за визначеним графіком дозволить правильно виконати завдання ККР. При цьому необхідно врахувати наступні рекомендації:

1) уважно прочитати кожне завдання та переконатися, що правильно зрозуміли його;

2) виконати всі вимоги завдання та обґрунтувати чинними правилами;

3) здійснити самоконтроль, спираючись на дані академічних словників (орфографічних, тлумачних, перекладних (російсько-українських), термінологічних, синонімів, антонімів та іншомовних слів), підручників для ВНЗ, чинну редакцію «Українського правопису» та методичні матеріали тощо;

4) лаконічно і переконливо викласти сутність та специфіку понять у відповідних завданнях свого варіанту ККР.

2. ВАРІАНТИ КОМПЛЕКСНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

ВАРІАНТ 1

Завдання 1. Поясніть лексичне значення та стилістичні особливості поданих інтернаціональних слів. Складіть із підкресленим іменником просте речення, ускладнене однорідними членами, та поясніть правилами вжиті розділові знаки.

Де-юре, інфінітив, лексема, морфема, декларація.

Завдання 2. Запишіть речення з необхідними розділовими знаками і наведіть у дужках відповідні правила. Обґрунтовано визначте стилістичну приналежність записаних речень. Проілюструйте прикладами зміст першого, другого і четвертого речень.

2.1. Усі голосні в українській мові вимовляються повнозвучно як під наголосом так і в ненаголошеній позиції.

2.2. Особливістю української вимови приголосних є те що дзвінкі приголосні не втрачають свої дзвінкості в кінці слова і в кінці складу.

2.3. Орфоепія це розділ мовознавчої науки який вивчає систему загальноприйнятих правил літературної вимови.

2.4. З погляду лексичного значення слова поділяються на самостійні службові і вигуки.

2.5. Слово найголовніша одиниця лексичної системи мови.

Завдання 3. Перекладіть словосполучення українською мовою. Наведіть тлумачення поданого курсивом лінгвістичного поняття. Складіть просте ускладнене речення з підкресленим словосполученням.

Прочитав три текста, самый лучший устный ответ студента Алексея Степко, анализируя заимствованные имена

существительные, словарный состав украинского языка, первое полугодие, учебное занятие, изучая словообразование наречий и глаголов, *лексическая норма*, получив два высших образования, самый убедительный аргумент переводчика Шрамко Ильи, устаревшая лексика, лексические заимствования из европейских языков, привести наглядные примеры, общеупотребительная лексика, стилистическое использование неологизмов.

Завдання 4. Схарактеризуйте публічний виступ (сутність, мета, види, завдання, структура й особливості).

Завдання 5. Складіть від свого імені і за чинними вимогами заяву як документ на ім'я ректора ЗНТУ.

Завдання 6. Відредагуйте словосполучення, які активно функціонують в усній та письмовій формах офіційно-ділового стилю. Складіть відповідно до комунікативної ситуації діалог із 5-7 реплік і використайте в ньому відредагований варіант підкресленого словосполучення.

В останній час, на цих днях, по вівторках, три учасника, у той день, на цей раз, у таких обставинах.

Комунікативна ситуація: студент і його науковий керівник на всеукраїнській науковій конференції «Актуальні проблеми професійного спілкування».

Завдання 7. Доберіть питомі еквіваленти до поданих інтернаціональних терміноодиниць іншомовного походження. Складіть із підкресленим словом просте речення, ускладнене дієприслівниковим або дієприкметниковим зворотом, та наведіть антоніми до іменника, поданого курсивом.

Алфавіт, деривація, евфонія, *моносемія*, композит.

Завдання 8. Відредагуйте словосполучення, що активно функціонують у реченнях наукового стилю української мови.

Експертне закінчення, діючий нормативний правовий акт, виписка із банківського рахунка, область міжнародних відносин, об'єм дизайнерської роботи, переводити технічний текст, вірний експеримент, зміст домішок у металі, офіційно направити Тесленко Антона Даниловича на навчання в магістратуру.

Завдання 9. Перекладіть українською мовою фаховий текст, наведений без розділових знаків у реченнях. Запропонуйте до тексту вмотивований заголовок, номінативний план та рекомендаційну анотацію. Підкресліть прямою рисою вузькоспеціальні терміни.

В предложении различают три аспекта его структуры формально-синтаксический семантико-синтаксический и коммуникативный. Предложение рассмотренное в аспекте его коммуникативной организации называют высказыванием. Предложению как высказыванию присуще актуальное членение связанное с соответствующим контекстом или ситуацией. В соответствии со своей коммуникативной задачей предложение членится на две части тему и рему. Тема исходная часть высказывания основа высказывания данное известное обусловленное предыдущим контекстом. Рема главное содержание сообщения коммуникативный центр высказывания его ядро новое то есть то что сообщают о теме. Тема менее значима чем рема предложение не может быть без ремы тогда как тема нередко бывает лексически не выраженной. Теорию актуального членения предложения разработал чешский лингвист В. Матезиус в 20-30 годы XX столетия (*Иван Выхованец*).

Завдання 10. Лаконічно (2-3 реченнями) поясніть сутність актуального в професійній діяльності поняття «Мова фаху» та проілюструйте правильними прикладами.

ВАРІАНТ 2

Завдання 1. Поясніть лексичне значення та стилістичні особливості поданих інтернаціональних слів. Складіть із підкресленим іменником просте речення, ускладнене однорідними членами, та поясніть правилами вжиті розділові знаки.

Теза, тема, структура, система, квота.

Завдання 2. Запишіть речення з необхідними розділовими знаками і наведіть у дужках відповідні правила. Обґрунтовано визначте стилістичну приналежність записаних речень. Проілюструйте прикладами зміст першого, другого і четвертого речень.

2.1. Фразеологізм це лексико-граматична єдність двох чи більше слів організованих у вигляді словосполучення чи речення що має специфічне значення і постійний склад компонентів котрі втратили лексичну самостійність.

2.2. Аббревіація як спосіб творення складноскорочених слів дуже поширена в науковому стилі сучасної української мови.

2.3. Іван Франко вважав усталені звороти мови «скарбом нашої мови і народного досвіду».

2.4. Іменник як дієслово є центральною частиною мови та має незалежні категорії роду числа і відмінка.

2.5. Розділ мовознавства який розробляє теорію укладання словників створює словники різних типів це лексикографія.

Завдання 3. Перекладіть словосполучення українською мовою. Наведіть тлумачення поданого курсивом лінгвістичного поняття. Складіть просте ускладнене речення з підкресленим словосполученням.

Склоняемые имена существительные, превосходная степень прилагательных, звательный падеж, единственное число имен

существительных, планируя праздничные мероприятия, резюмируя сказанное Михаилом Иваненко, в прошлом году, *художественный стиль украинского языка*, два содокладчика, языковые нормы, три внимательных слушателя, обсуждаемый план летней ознакомительной практики, обретенный научный опыт, служебная командировка Головки Евгения, в течение осеннего семестра.

Завдання 4. Поясніть сутність та особливості поняття «Гендерний аспект спілкування».

Завдання 5. Складіть за чинними вимогами справочинства *автобіографію* як особовий документ.

Завдання 6. Відредагуйте словосполучення, які активно функціонують в усній та письмовій формах офіційно-ділового стилю. Складіть відповідно до комунікативної ситуації діалог із 5-7 реплік і використайте в ньому відредагований варіант підкресленого словосполучення.

Направляємо лист, зробимо як виключення, згідно наказу, два нормативні акта, в інший час, підвести підсумки, прийняли участь.

Комунікативна ситуація: студенти і керівник навчальної практики на зборах після її завершення.

Завдання 7. Доберіть питомі еквіваленти до поданих інтернаціональних терміноодиниць іншомовного походження. Складіть із підкресленим словом просте речення, ускладнене дісприслівниковим або дісприкметниковим зворотом, та наведіть антоніми до слова, поданого курсивом.

Ад'єктивний, девіатологія, *інтралінгвістичний*, флексія, дериват.

Завдання 8. Відредагуйте словосполучення, що активно функціонують у реченнях наукового стилю української мови.

Відповідно з експертним заключенням Христюк Андрія Олександровича, згідно до діючого нормативного правового акту, виписка із

банківського рахунка, область міжнародних відносин, об'єм даної дизайнерської роботи, переводити технічний текст, вірний експеримент, зміст домішок в металі, офіційне направлення у іноземне стажування.

Завдання 9. Перекладіть українською мовою фаховий текст, наведений без розділових знаків у реченнях. Запропонуйте до тексту вмотивований заголовок, номінативний план та рекомендаційну анотацію. Підкресліть прямою рисою вузькоспеціальні терміни.

В речи мы не всегда используем элементарные разновидности сложного предложения элементарные сложносочиненные предложения элементарные сложноподчиненные предложения элементарные сложные предложения со взаимозависимыми предикативными частями элементарные сложные предложения с недифференцированной синтаксической связью. Самыми распространенными среди неэлементарных (многокомпонентных осложненных) конструкций являются сочинительно-подчинительные сложные предложения в которых одни предикативные части объединены сочинительной связью другие подчинительной связью. Сочинительно-подчинительные конструкции имеют разные вариации объединения предикативных частей а) две или более сочинительных частей имеют одну общую для них подчинительную часть б) одна из сочинительных частей распространяется подчинительной частью другие сочинительные части используются без подчинительной части в) каждую из сочинительных частей сопровождают подчинительные части всегда один из видов синтаксической связи выступает определяющим в структуре многокомпонентного предложения смешанного типа (*Иван Выхованец*).

Завдання 10. Лаконічно (2-3 реченнями) поясніть сутність актуального в професійній діяльності поняття «Структурні типи і частиномовна природа термінів у мові обраного фаху» та проілюструйте правильними прикладами.

ВАРІАНТ 3

Завдання 1. Поясніть лексичне значення та стилістичні особливості поданих інтернаціональних слів. Складіть із підкресленим іменником просте речення, ускладнене однорідними членами, та поясніть правилами вжиті розділові знаки.

Факт, функція, метод, система, структура.

Завдання 2. Запишіть речення з необхідними розділовими знаками і наведіть у дужках відповідні правила. Обґрунтовано визначте стилістичну приналежність записаних речень. Проілюструйте прикладами зміст першого, другого і четвертого речень.

2.1. За будовою числівники поділяються як правило на три групи прості складні складені.

2.2. Дієприкметник це дієслівно-іменна відмінкова форма яка виражає ознаку предмета за дією що виконує предмет або ознаку яка на нього спрямована.

2.3. Сполучники є службовими словами бо не мають самостійно вираженого лексичного значення та не виступають членами речення.

2.4. Визначальною морфологічною ознакою прислівників є їх невідмінюваність.

2.5. Просте речення може бути ускладненим однорідними членами порівняльним дієприкметниковим чи дієприслівниковим зворотами звертанням вставними словами тощо.

Завдання 3. Перекладіть словосполучення українською мовою. Наведіть тлумачення поданого курсивом лінгвістичного поняття. Складіть просте ускладнене речення з підкресленим словосполученням.

Описывая общие и отличительные признаки, охарактеризовав функциональные стили украинского языка, соблюдать *речевой этикет*, принять к сведению, принять активное участие в обсуждении самой сложной проблемы, современное проектирование городов, восточнославянские языки, изучая бессоюзное сложное предложение, три самых сложных эксперимента, выучить два диалога на английском языке, правильно задав вопросы присутствующему Андрею Костенко, опровергнуть неаргументированную точку зрения Ольги Коваленко, сравниваемые позиции собеседников, образ жизни, самое успешное научное исследование.

Завдання 4. Опишіть складники культури *публічного виступу*.

Завдання 5. Складіть за чинними вимогами *супровідний лист* як документ.

Завдання 6. Відредагуйте словосполучення, які активно функціонують в усній та письмовій формах офіційно-ділового стилю. Складіть відповідно до комунікативної ситуації діалог із 5-7 реплік і використайте в ньому відредагований варіант підкресленого словосполучення.

Прийняти міри, чотири наказа, згідно розпорядження, запобіжні міроприємства, на протязі року, шановний голова зборів, голосуванням постановили.

Комунікативна ситуація: ділові партнери на презентації продукції конкуруючої фірми.

Завдання 7. Доберіть питомі еквіваленти до поданих інтернаціональних терміноодиниць іншомовного походження. Складіть із підкресленим словом просте речення, ускладнене дісприслівниковим або дісприкметниковим зворотом, та наведіть антоніми до прикметників, поданих курсивом.

Комунікативний, вербальний, дескриптивний, екстралінгвістичний, преференція.

Завдання 8. Відредагуйте словосполучення, що активно функціонують у реченнях наукового стилю української мови.

Згідно до експертного заключення, відповідно з діючим нормативним правовим актом, виписка із банківського рахунка, зона міжнародних відносин, об'єм дизайнерської роботи Боднарчук Віктора Пилиповича, переводити на англійську мову технічний текст, вірний експеримент, зміст домішок в фарбі, офіційне направлення на участь в конференції.

Завдання 9. Перекладіть українською мовою фаховий текст, наведений без розділових знаків у реченнях. Запропонуйте до тексту вмотивований заголовок, номінативний план та рекомендаційну анотацію. Підкресліть прямою рисою вузькоспеціальні терміни.

В настоящее время формы международных экономических отношений существенно расширились. При этом основное их расширение произошло в основном в период с конца 60-х до середины 80-х гг. XX ст. В то же время продолжают действовать формы международных экономических отношений которые сложились в конце XIX - начале XX вв. Прежде всего это касается внешней торговли вывоза капитала валютных отношений.

В современных условиях основными формами международных экономических отношений являются следующие 1) внешняя и мировая торговля 2) кредитные отношения 3) валютные и платежно-

расчетные отношения 4) миграция и вывоз капитала 5) международная миграция рабочей силы 6) международные интеграционные процессы 7) создание и развитие транснациональных корпораций и кредитно-финансовых институтов 8) межгосударственное регулирование экономических отношений (регулирование валютно-финансовых, торговых отношений) 9) деятельность международных кредитно-финансовых институтов (например МВФ) в сфере международных экономических отношений 10) научно-техническое и производственное сотрудничество (*Петр Маланчук*).

Завдання 10. Лаконічно (2-3 реченнями) поясніть сутність актуального в професійній діяльності поняття «Анотація фахового джерела» та назвіть її види за метою (призначенням).

ВАРІАНТ 4

Завдання 1. Поясніть лексичне значення та стилістичні особливості поданих інтернаціональних слів. Складіть із підкресленим іменником просте речення, ускладнене однорідними членами, та поясніть правилами вжиті розділові знаки.

Комюніке, апріорі, парадигма, ресурс, транспозиція.

Завдання 2. Запишіть речення з необхідними розділовими знаками і наведіть у дужках відповідні правила. Обґрунтовано визначте стилістичну приналежність записаних речень. Проілюструйте прикладами зміст першого, другого і четвертого речень.

2.1. Іменник і дієслово центральні частини мови які формують у більшості речень їх граматичну основу.

2.2. Субстантивація є видом частиномовної транспозиції.

2.3. Час дієслова словозмінна категорія в українській мові.

2.4. Синоніми за ступенем тотожності поділяються на два види абсолютні або дублети і часткові неповні.

2.5. Сучасна українська мова це базова навчальна лінгвістична дисципліна у фаховій освіті гуманітарія зокрема філолога перекладача юриста журналіста.

Завдання 3. Перекладіть словосполучення українською мовою. Наведіть тлумачення поданого курсивом лінгвістичного поняття. Складіть просте ускладнене речення з підкресленим словосполученням.

Проанализировав три славянских языка, общекоренные имена существительные, изучив отличительные признаки языков, словарный запас переводчика, общеславянская лексика, переводческая деятельность, в течение учебного года, дискутируемая проблема, самая длинная словообразовательная цепочка, периферичность наречия в системе языка, *национальный статус украинского языка*, союзная связь в сложном предложении, предыдущий учебный опыт

бакалавра Степко Геннадия, три високообразованих перекладачів, два типи схвалення іменних.

Завдання 4. Схарактеризуйте *презентацію* як різновид публічного виступу (її мета, типи, модель, правила, особливості в обраній професії).

Завдання 5. Складіть за чинними вимогами *резюме* як особовий документ.

Завдання 6. Відредагуйте словосполучення, які активно функціонують в усній та письмовій формах офіційно-ділового стилю. Складіть відповідно до комунікативної ситуації діалог із 5-7 реплік і використайте в ньому відредагований варіант підкресленого словосполучення.

Відповідно з інструкцією, склад злочину, слово надається, зауважити Кучеренко Петру, назначили зустріч, нарада пройде о 12:00, треба мати свій індивідуальний графік, моя автобіографія.

Комунікативна ситуація: випускник ВНЗ із дипломом бакалавра і заступник директора підприємства з кадрової роботи.

Завдання 7. Доберіть питомі еквіваленти до поданих інтернаціональних терміноодиниць іншомовного походження. Складіть із підкресленим словом просте речення, ускладнене дієприслівниковим або дієприкметниковим зворотом, та наведіть синоніми й антоніми до прикметника, поданого курсивом.

Директива, директорат, інструкція, моніторинг, *полісемічний*.

Завдання 8. Відредагуйте словосполучення, що активно функціонують у реченнях наукового стилю української мови.

Не дивлячись на експертне заклопення Дорошенко Федора Івановича, згідно діючого нормативного правового акту, виписки із

банківського рахунка, область міжнародних відносин, об'єм дизайнерської роботи, машинний переклад технічного тексту, вірний експеримент, зміст домішок в металі, офіційне направлення на участь у олімпіаді.

Завдання 9. Перекладіть українською мовою фаховий текст, наведений без розділових знаків у реченнях. Запропонуйте до тексту вмотивований заголовок, номінативний план та рекомендаційну анотацію. Підкресліть прямою рисою вузькоспеціальні терміни.

Национальные экономики разных государств связаны между собой хозяйственными связями которые и образуют международные экономические отношения (МЭО).

Международные экономические отношения находят свое практическое выражение в международной торговле валютно-финансовых инвестиционных и других связях то есть в перемещении разного рода ресурсов.

Из движения товаров складывается международная торговля то есть оплачиваемый совокупный товарооборот. Оплачиваемые импорт и экспорт одной страны называются внешней торговлей.

В системе правового регулирования межгосударственных экономических отношений сложилась своя «надстройка» международное экономическое право (МЭП) которое является одной из отраслей международного права.

Объектом регулирования в международном экономическом праве является международное перемещение ресурсов (в самом широком понимании «ресурсов» от материальных до интеллектуальных) (*Петр Маланчук*).

Завдання 10. Лаконічно (2-3 реченнями) поясніть сутність актуального в професійній діяльності поняття «Термінологічна компетентність фахівця (дизайнера, економіста, перекладача, юриста)» та проілюструйте правильними прикладами.

ВАРІАНТ 5

Завдання 1. Поясніть лексичне значення та стилістичні особливості поданих інтернаціональних слів. Складіть із підкресленим іменником просте речення, ускладнене однорідними членами, та поясніть ужиті розділові знаки.

Специфіка, конгрес, брокер, кондиція, консенсус.

Завдання 2. Запишіть речення з необхідними розділовими знаками і наведіть у дужках відповідні правила. Обґрунтовано визначте стилістичну приналежність записаних речень. Проілюструйте прикладами зміст першого, другого і п'ятого речень.

2.1. Характерна риса мови науки велика кількість термінів тобто слів що називають спеціальні поняття певної галузі знань.

2.2. Терміни які називають вузькоспеціальні поняття певної галузі знань називають абсолютно специфічними.

2.3. Мова науки функціонує у двох формах письмовій та усній.

2.4. Речення основна одиниця професійної комунікації.

2.5 Як доведено лінгвістами дієслівні форми на *—но*, *—то* є специфічною ознакою української мови з-поміж інших слов'янських.

Завдання 3. Перекладіть словосполучення українською мовою. Складіть просте ускладнене речення з підкресленим словосполученням. Наведіть тлумачення поданого курсивом лінгвістичного поняття.

Наилучшим образом, текучесть кадров, повестка дня общего собрания, исковое заявление господина Коваленко Игоря Николаевича, подписав два важных договора, принимая участие в решении самого сложного вопроса, обсуждая совместный проект, всесторонне исследовав рыночные отношения, круг профессиональных интересов, решенная оптимальным способом

проблема, обосновав деловое предложение, действующий закон, три международных отдела, выполняемые должностные обязанности, резюмируя сказанное, *украинский литературный язык*.

Завдання 4. Схарактеризуйте «*мозковий штурм*» як евристичну форму колективного обговорення професійних проблем (його мета, модель, правила проведення, специфіка).

Завдання 5. Складіть від свого імені і за чинними вимогами *заяву* як документ на ім'я директора наукової бібліотеки ЗНТУ.

Завдання 6. Відредагуйте словосполучення, які активно функціонують в усній та письмовій формах офіційно-ділового стилю. Складіть відповідно до комунікативної ситуації діалог із 5-7 реплік і використайте в ньому відредагований варіант підкресленого словосполучення.

На сьогоднішній день, повістка дня зборів, у приведеному документі, ведучий економіст установи, слідує учасники наради, розшукує особа, три доповідача.

Комунікативна ситуація: голова і секретар зборів обговорюють їх проведення.

Завдання 7. Доберіть питомі еквіваленти до поданих інтернаціональних терміноодиниць іншомовного походження. Складіть із підкресленим словом просте речення, ускладнене дісприслівниковим або дісприкметниковим зворотом, та наведіть антонім до іменника, поданого курсивом.

Ескіз, тайтл, символ, фактор, *централізація*.

Завдання 8. Відредагуйте словосполучення, що активно функціонують у реченнях наукового стилю української мови.

Підводячи підсумки зробленого аналізу, опираючись на діючий нормативний правовий акт, виписка із банківського рахунка, область

міжнародних відносин, крупний об'єм дизайнерської роботи, переводити технічний текст, вірний експеримент, охарактеризувати зміст домішок в металі, направити Левченко Сергію Михайловичу офіційне запрошення на науковий семінар.

Завдання 9. Перекладіть українською мовою фаховий текст, наведений без розділових знаків у реченнях. Запропонуйте до тексту вмотивований заголовок, номінативний план та рекомендаційну анотацію. Підкресліть пряму ризикою вузькоспеціальні терміни.

Как известно международное экономическое право (МЭП) имеет свои отрасли (подотрасли международного права) международное торговое право в рамках которого регулируется движение товаров включая торговлю услугами и правами международное финансовое право регулирующее финансовые потоки расчетные валютные кредитные отношения международное инвестиционное право в рамках которого регулируется движение инвестиций (капиталов) право международной экономической помощи как совокупность норм регулирующих движение материальных и нематериальных ресурсов не являющихся товаром в принятом смысле международное трудовое право в рамках которого регулируется движение трудовых ресурсов рабочей силы (*Петр Маланчук*).

Завдання 10. Лаконічно (2-3 реченнями) поясніть сутність актуального в професійній діяльності поняття «Термінологічні словники» та проілюструйте правильними прикладами з обраного фаху.

ВАРІАНТ 6

Завдання 1. Поясніть лексичне значення та стилістичні особливості наведених слів. Складіть із підкресленим іменником складнопідрядне речення та поясніть правилами вжиті розділові знаки.

Плеяда, фаянс, аудієнція, ієрогліф, гармонія.

Завдання 2. Запишіть українською мовою імена, імена по батькові, прізвища та кількісний числівник. Утворіть форми родового й давального відмінків.

Світлана Григорівна Ткаченко, Елена Филипповна Плай, Алексей Владимирович Гальченко, Вячеслав Анатольевич Супруненко, Алина Семеновна Курко, 583 (кількісний числівник).

Завдання 3. Перекладіть українською мовою словосполучення і зазначте в дужках функційні стилі їх використання. Наведіть тлумачення поданого курсивом лінгвістичного поняття. Складіть ускладнене речення з підкресленим словосполученням.

Объем выполняемой работы, макетируемая мебель, составив учебное расписание, действующий механизм, принимая участие, мероприятия по улучшению интерьера, три самых лучших эскиза дизайнера Белоусенко Ильи, считаю необходимым, обсудив содержание новой книги, *языковая норма*, убедительное публичное выступление, сравнив противоречивые факты, областной совет, обосновав новую художественную идею, проектирование промышленного сооружения.

Завдання 4. Схарактеризуйте основні *стратегії вербального спілкування* (сутність, види, особливості в обраній професії).

Завдання 5. Складіть від свого імені і за чинними вимогами заяву як документ на ім'я декана гуманітарно-правового факультету ЗНТУ.

Завдання 6. Відредагуйте словосполучення, які активно функціонують в усній та письмовій формах офіційно-ділового стилю. Складіть відповідно до комунікативної ситуації діалог із 5-7 реплік і використайте в ньому відредагований варіант підкресленого словосполучення.

Самий вищий рівень, два диплома, приємно вражений, короче кажучи, діючий закон, виконавча дисципліна, випускаюча кафедра.

Комунікативна ситуація: автор експозиції і її відвідувачі обговорюють вимоги до її організації.

Завдання 7. Доберіть питомі еквіваленти до поданих інтернаціональних терміноодиниць іншомовного походження. Складіть із підкресленим словом просте речення, ускладнене дісприслівниковим або дісприкметниковим зворотом, та наведіть антоніми до іменників, поданих курсивом.

Адаптація, презент, *адресат*, компонент, *константа*.

Завдання 8. Відредагуйте словосполучення, що активно функціонують у реченнях наукового стилю української мови.

Ведучий експерт по криміналістиці, діючий нормативний правовий акт, згідно виписки із банківського рахунка, область міжнародних відносин, даний об'єм дизайнерської роботи, переводити технічний текст, вірний експеримент, зміст домішок в металі, офіційна рецензія про наукову статтю Ковальчук Василя Васильовича.

Завдання 9. Перекладіть українською мовою фаховий текст, наведений без розділових знаків у реченнях. Запропонуйте до тексту вмотивований заголовок, номінативний план та

рекомендаційну анотацію. Підкресліть прямою рисою вузькоспеціальні терміни.

Промышленный дизайн дизайн промышленных товаров конвейерно-поточковый массовый дизайн проектирование трехмерных объектов. Современные услуги дизайна 1) услуги технических дизайнеров которые проектируют эстетически совершенные структуры тканей рельефы плиток фактуры покрытий текстуры пластиков 2) услуги декорирующего дизайна когда проектируются художественные ткани портьеры скатерти ковры для промышленного изготовления 3) услуги инженерного дизайна осуществляющего всестороннее совершенствование инструментов приборов станков машин 4) услуги классического дизайна (или художественного конструирования) объектов общественного быта и бытового труда 5) услуги дизайна организующего процессы производства обслуживания сбыта обучения.

Промышленный дизайн это практика анализа создания и разработки продукции для массового производства. Цель промышленного дизайна создать формы успех которых гарантирован до того как были сделаны крупные капиталовложения чтобы такая продукция производилась по цене позволяющей ее хорошо продавать и получать разумные прибыли *(Владимир Стешенко)*.

Завдання 10. Лаконічно (2-3 реченнями) поясніть сутність актуального в професійній діяльності поняття «Реферат фахового тексту» та назвіть його види за метою (призначенням).

ВАРІАНТ 7

Завдання 1. Поясніть лексичне значення та стилістичні особливості поданих інтернаціональних слів. Складіть із підкресленим іменником просте речення, ускладнене однорідними членами, та поясніть ужиті розділові знаки.

Плюралізм, симпозіум, ком'юніке, класифікація, демократія.

Завдання 2. Запишіть речення з необхідними розділовими знаками і наведіть у дужках відповідні правила. Обґрунтовано визначте стилістичну приналежність записаних речень. Проілюструйте прикладами зміст другого і п'ятого речень.

2.1.Сама назва Україна вперше згадана у Київському літописі 1187 року.

2.2.Основа мовної культури грамотність тобто дотримання загальноприйнятих літературних норм у користуванні лексичними фонетичними морфологічними синтаксичними і стилістичними засобами мови.

2.3.Якщо людина ясно логічно мислить то і мова в неї ясна й логічна.

2.4.Треба активно розвивати своє мовлення усно й письмово викладати думки контролювати себе шукати найточніші варіанти висловлювання.

2.5.Відомо що Нестор Літописець був письменником і першим професійним істориком Русі.

Завдання 3. Перекладіть словосполучення українською мовою. Складіть просте ускладнене речення з підкресленим словосполученням. Наведіть тлумачення поданого курсивом лінгвістичного поняття.

Межведомственная структура, два самых опытных исполнителя, изучив три документа, прочитав четыре абзаца, отвечая

на вопросы Андриенко Сергея, межъязыковые соответствия, принял самое лучшее решение, обсудив будущие действия, предвидя много серьёзных испытаний, искомое решение, исполнительная власть, остро обсуждаемая проблема, *функциональные стили современного украинского языка*, вопреки сложившейся ситуации, сопредседатель общего собрания.

Завдання 4. Схарактеризуйте *нараду* (цілі, типова модель, правила проведення, специфіка в обраній професії).

Завдання 5. Складіть за чинними вимогами офіційний *лист-відмову* як документ.

Завдання 6. Відредагуйте словосполучення, які активно функціонують в усній та письмовій формах офіційно-ділового стилю. Складіть відповідно до комунікативної ситуації діалог із 5-7 реплік і використайте в ньому відредагований варіант підкресленого словосполучення.

В області міжнародних відношень, чотири доповідача, здійснити вплив, слідує члени групи, відповідно з попередньою домовленістю, треба направити на експертизу, вельмишановний Олег Петрович.

Комунікативна ситуація: покупці і продавець-менеджер у книгарні обговорюють фахову літературу.

Завдання 7. Доберіть питомі еквіваленти до поданих інтернаціональних терміноодиниць іншомовного походження. Складіть із підкресленим словом просте речення, ускладнене дієприслівниковим або дієприкметниковим зворотом, та наведіть антоніми до іменників, поданих курсивом.

Адаптація, презент, *адресат*, компонент, *константа*.

Завдання 8. Відредагуйте словосполучення, що активно функціонують у реченнях наукового стилю української мови.

Мовна компетенція, згідно діючого нормативного правового акту, виписка із банківського рахунка, зона міжнародних відносин, колосальний об'єм дизайнерської роботи, переводити технічний текст, вірний експеримент, тендер про придбання комбінату, офіційне направлення Кучеренко Вадима для навчання в аспірантурі.

Завдання 9. Перекладіть українською мовою фаховий текст, наведений без розділових знаків у реченнях. Запропонуйте до тексту вмотивований заголовок, номінативний план та рекомендаційну анотацію. Підкресліть прямою рискою вузькоспеціальні терміни.

Международное право существовало уже в период рабовладельческого строя. Материальные и литературные памятники Индии Вавилонии Ирана Египта и других древних государств свидетельствуют о существовании в то время международно-правовых норм посольского и договорного права. В частности принцип неприкосновенности послов был обоснован Цицероном в Древнем Риме. Активной в международно-правовых отношениях с разными государствами мира была Киевская Русь. Так еще 11 марта 527 года датируется первый известный в истории дипломатический визит князя Кия в столицу Византии. Характерной чертой внешней политики Киевской Руси в XI-XIII ст. было подчинение её одной цели объединить все земли государства. Во внешней политике Киевской Руси этого периода можно выделить 1) международные отношения Руси и Западной Европы 2) походы Ярослава на север 3) борьбу с печенегами(*Марина Антонович*).

Завдання 10. Лаконічно (2-3 реченнями) поясніть сутність актуального в професійній діяльності поняття «План наукового тексту» та назвіть його види.

ВАРІАНТ 8

Завдання 1. Поясніть лексичне значення та стилістичні особливості поданих інтернаціональних слів. Складіть із підкресленим іменником просте речення, ускладнене однорідними членами, та поясніть ужиті розділові знаки.

Касація, декларація, опозиція, аргумент, еристика.

Завдання 2. Запишіть речення з необхідними розділовими знаками і наведіть у дужках відповідні правила. Обґрунтовано визначте стилістичну приналежність записаних речень. Проілюструйте прикладами зміст п'ятого речення.

2.1. Життя єдина мить (*Олександр Олесь*).

2.2. Нове століття вже на видноколі і час новітню створює красу (*Ліна Костенко*).

2.3. Світлі вчинки то наші мечі (*н. тв.*).

2.4. Мова це засіб формування оформлення та існування думки.

2.5. Ввічливість символічно умовний вираз поваги до всякої людини (*Микола Бердяєв*).

Завдання 3. Перекладіть словосполучення українською мовою. Наведіть тлумачення поданого курсивом лінгвістичного поняття. Складіть просте ускладнене речення з підкресленим словосполученням.

Инспектор по технике безопасности Илья Геннадиевич Соловьёв, срочно сообщив по телефону, обсуждается следующая повестка дня, три новых сертификата, отстаивать свою точку зрения, получая высшее юридическое образование, преодолев объективные трудности, интеллектуальная собственность, компрометируя Савченко Андрея, перечень вопросов к экзамену по учебной дисциплине "Конституционное право", граждане Украины, местные советы, выполненные обязательства, временный устав предприятия, *украинский государственный язык*.

Завдання 4. Схарактеризуйте *збори і нараду* (спільне та відмінне).

Завдання 5. Складіть за чинними вимогами *автобіографію* як документ.

Завдання 6. Відредагуйте словосполучення, які активно функціонують в усній та письмовій формах офіційно-ділового стилю. Складіть відповідно до комунікативної ситуації діалог із 5-7 реплік і використайте в ньому відредагований варіант підкресленого словосполучення.

Докладна записка, запрошуємо прийняти участь, лист на ім'я пана Коваленко, звіт о практиці, не дивлячись на всю суперечливість подій, два графіка, спілкуватися по телефону.

Комунікативна ситуація: студенти-випускники обговорюють проблему сучасної освіти й освіченості молоді.

Завдання 7. Доберіть питомі еквіваленти до поданих інтернаціональних терміноодиниць іншомовного походження. Складіть із підкресленим словом просте речення, ускладнене дієприслівниковим або дієприкметниковим зворотом, та наведіть антоніми до іменників, поданих курсивом.

Адресант, елемент, контур, паритет, корекція.

Завдання 8. Відредагуйте словосполучення, що активно функціонують у реченнях наукового стилю української мови.

Згідно експертного заключення, діючий нормативний правовий акт, виписка із банківського рахунка, область міжнародних відношень, об'єм дизайнерської роботи, переводити технічний текст, вірний експеримент, зміст домішок в металі, офіційне направлення на навчання Кушнір Євгена Юрійовича в Болонський університет.

Завдання 9. Перекладіть українською мовою фаховий текст, наведений без розділових знаків у реченнях. Запропонуйте до тексту вмотивований заголовок, номінативний план та рекомендаційну анотацію. Підкресліть пряму ризикову вузькоспеціальні терміни.

Задолго до Конституции США 1787 года конституции Франции и Польши 1791 года была провозглашена 5 апреля 1710 года Конституция Украины. Это был договор между тремя политическими силами казаческой державы. До сих пор остается открытым вопрос относительно авторства этого документа хотя и есть аргумент с которым трудно спорить стиль Конституции 1710 года очень схожий с более поздними документами авторство которых приписывается Орлику—старшему. Конституция 1710 года предусматривала целый ряд важных реформ в духовной и исполнительной власти. В целом этот прогрессивный документ был проникнут демократизмом. Говоря современным языком в Украине утверждалась парламентская форма правления поскольку приоритет власти имел коллегиальный орган парламент который и контролировал исполнительную власть. В шестнадцати статьях этой конституции была описана реальная модель свободного независимого государства основанного на признании естественного права человека и народа на свободу и самоопределение разработаны фундаментальные принципы внутренней и внешней политики (*Алексей Онуфриенко*).

Завдання 10. Лаконічно (2-3 реченнями) поясніть сутність актуального в професійній діяльності поняття «Рецензія фахового тексту» та назвіть обов’язкові структурні компоненти.

ВАРІАНТ 9

Завдання 1. Поясніть лексичне значення та стилістичні особливості поданих інтернаціональних слів. Складіть із підкресленим іменником просте речення, ускладнене однорідними членами, та поясніть ужиті розділові знаки.

Адаптація, ритор, імітація, імпічмент, інавгурація.

Завдання 2. Запишіть речення з необхідними розділовими знаками і наведіть у дужках відповідні правила. Обґрунтовано визначте стилістичну приналежність записаних речень. Проілюструйте прикладами зміст п'ятого речення.

2.1.Дистрибуція діяльність щодо розміщення товарів на ринку їх просування до споживача.

2.2.Демпінгова ціна це експортна ціна що є нижчою від витрат виробництва тобто собівартості виробництва товарів.

2.3.У сфері економічних відносин під реципієнтом як правило розуміють одержувача платежу чи субсидії.

2.4.Грошову чи натуральну допомогу пряму й непряму називають субсидією.

2.5Характерна ознака словозміни складних числівників що є назвами десятків невідмінюваність їхнього першого компонента (кореня).

Завдання 3. Перекладіть словосполучення українською мовою. Складіть просте ускладнене речення з підкресленим словосполученням. Наведіть тлумачення поданого курсивом поняття.

Вопреки обычаем, вследствие непогоды, комиссия по проверке, *речевая культура специалиста*, три протокола происшествия, продолжительные совещания, депутатская неприкосновенность, деловое письмо от Симоненко Алексея

Анатолевича, ограничение прав и свобод, расследуемое преступление, выездное заседание коллегии областного суда, засекреченная информация, действующее законодательство, подготовить обоснованное экспертное заключение, гражданское право.

Завдання 4. Запишіть «золоті правила» спілкування в професійній сфері та вмотивуйте обов'язковість їх дотримання.

Завдання 5. Складіть за чинними вимогами текст своєї *візитівки* як особовий документ.

Завдання 6. Відредагуйте словосполучення, які активно функціонують в усній та письмовій формах офіційно-ділового стилю. Складіть відповідно до комунікативної ситуації діалог із 5-7 реплік і використайте в ньому відредагований варіант підкресленого словосполучення.

Об'єм прес-релізу, документи по призначенню, у травні місяці, у попередньому році, на сьогоднішній день, по даних на початок року, три додатка.

Комунікативна ситуація: ділові партнери обговорюють новий договір.

Завдання 7. Доберіть питомі еквіваленти до поданих інтернаціональних терміноодиниць іншомовного походження. Складіть із підкресленим словом просте речення, ускладнене дієприслівниковим або дієприкметниковим зворотом, та наведіть антоніми до іменників, поданих курсивом.

Курс, куртьє, ліквідація, імідж, нонсенс.

Завдання 8. Відредагуйте словосполучення, що активно функціонують у реченнях наукового стилю української мови.

Експертне заключення, відповідно з діючим нормативним правовим актом, виписка із банківського рахунка, область міжнародних відносин, об'єм дизайнерської роботи, переводити технічний текст, вірний експеримент, зміст домішок в металі, офіційне направлення на участь Івченко Олега Семеновича у міждержавних переговорах.

Завдання 9. Перекладіть українською мовою фаховий текст, наведений без розділових знаків у реченнях. Запропонуйте до тексту вмотивований заголовок, номінативний план та рекомендаційну анотацію. Підкресліть прямою рискою вузькоспеціальні терміни.

Украинский историк этнограф Д.Яворницкий в своем всемирно известном исследовании «История запорожских казаков» описал пять условий зачисления кандидатов в казаки Запорожской Сечи 1) быть вольным и независимым 2) разговаривать на украинском языке 3) дать присягу на верность царю 4) быть православного вероисповедания 5) пройти полный курс военного обучения.

Характерной особенностью «казаческого права» была устная форма его выражения. Главная причина этого неприятие запорожцами писаных законов боязнью того что они могут изменить их вольную жизнь. Обычное право казаков регулировало отношения административно-правового характера (самоуправление) гражданско-правового (собственность) криминально-правового (преступление) а также порядок судпроизводства (*Алексей Онуфриенко.*)

Завдання 10. Лаконічно (2-3 реченнями) поясніть сутність актуального в професійній діяльності поняття «Стандартизація термінів» та проілюструйте правильними прикладами.

ВАРІАНТ 10

Завдання 1. Поясніть лексичне значення та стилістичні особливості поданих інтернаціональних слів. Складіть із підкресленим іменником просте речення, ускладнене однорідними членами, та поясніть ужиті розділові знаки.

Інновація, адвокат, адоптація, аксіома, версія.

Завдання 2. Запишіть речення з необхідними розділовими знаками і наведіть у дужках відповідні правила. Обґрунтовано визначте стилістичну приналежність записаних речень. Проілюструйте прикладами зміст п'ятого речення.

2.1.Український центр правничих студій УЦПС був заснований 1992 року в Києві з метою створення високопрофесійної школи права яка навчатиме українських правників і студентів а пізніше й іноземців використовуючи прогресивний світовий досвід.

2.2.УЦПС є частиною Київського національного університету імені Тараса Шевченка одного з найавторитетніших ВНЗ України.

2.3.Відомо що 1998 року був проведений всеукраїнський конкурс на краще есе про європейську конституцію за двома номінаціями для юристів і для представників інших спеціальностей.

2.4.Ввічливість уважність чемність основні вимоги мовного етикету кожного.

2.5.Іменники у формі орудного відмінка виконують такі функції знаряддя дії суб'єкта дії в безособовому реченні місця часу дії співучасника діяча.

Завдання 3. Скоригуйте неправильно утворені дісприкметникові і дісприслівникові форми та обґрунтуйте правилами творення цих форм в українській мові.

Рецензирюя реферат, думая про майбутнє, доказуєма теза, слухая співрозмовника, ксерокопіруєма стаття.

Завдання 4. Назвіть види *сучасного публічного мовлення* і їх *жанри* та найактуальніші з них в обраній професії.

Завдання 5. Складіть від свого імені і за чинними вимогами *лист-запрошення* як документ.

Завдання 6. Відредагуйте словосполучення, які активно функціонують в усній та письмовій формах офіційно-ділового стилю. Складіть відповідно до комунікативної ситуації діалог із 5-7 реплік і використайте в ньому відредагований варіант підкресленого словосполучення.

Чотири протокола, виписка з протокола, пропозиція пана Котляр, роздивившись Ваші пропозиції, на засіданні постановили, відношення дизайнера Котляренко Іллі Володимировича до посадових обов'язків, доповідач відмітив,що.

Комунікативна ситуація: керівник установи (підприємства) надає рекомендації новопризначеному на посаду дизайнера (перекладача, менеджера, юрисконсульта).

Завдання 7. Доберіть питомі еквіваленти до поданих інтернаціональних терміноодиниць іншомовного походження. Складіть із підкресленим словом просте речення, ускладнене дісприслівниковим або дісприкметниковим зворотом, та наведіть антоніми до іменників, поданих курсивом.

Нон-стоп, бартер, рейтинг, *афікси*, менеджер.

Завдання 8. Відредагуйте словосполучення, що активно функціонують у реченнях наукового стилю української мови.

Ведучий експерт по дизайну, діючий нормативний правовий акт, виписка із банківського рахунка, область міжнародних відносин, об'єм дизайнерської роботи, переводити технічний текст, вірний експеримент, зміст домішок в металі, офіційне направлення Душейко Валерія Юхимовича на навчання.

Завдання 9. Перекладіть українською мовою фаховий текст, наведений без розділових знаків у реченнях. Запропонуйте до тексту вмотивований заголовок, номінативний план та рекомендаційну анотацію. Підкресліть прямою рисою вузькоспеціальні терміни.

Искусство барокко как и ренессанс появилось в Украине из Италии родины этого стиля. Итальянские мастера приезжали в Украину как через немецкие земли так и сюга. В связи с этим искусство барокко в Украине раздвоилось на западе Украины оно сохранило формы иезуитского барокко а на востоке очень модифицировалось и обрело оригинальность в так называемом казаческом барокко. Различие этих двух проявлений стиля барокко наиболее ярко представлено в архитектуре меньше в скульптуре и живописи.

Комбинация западноевропейского орнамента усовершенствованного и обогащенного местными мотивами представлена не только в церковных храмах но и в светских построениях например в так званом доме Мазепы в Чернигове. Именно во времена барокко в Украине активно развивается декоративная орнаментальная скульптура (*Д. Антонович*).

Завдання 10. Лаконічно (2-3 реченнями) поясніть сутність актуального в професійній діяльності поняття «Види перекладу фахових текстів» та зазначте найпоширеніші з них.

3. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

(* - наявність джерела в бібліотеці ЗНТУ)

Змістовий модуль №1 Законодавчі та нормативно-стильові основи професійного спілкування

3.1. Базова

1. **Васенко Л. А., Дубічинський В. В., Крimeць О. М.** Фахова українська мова: Навчальний посібник. – К. : «Центр учбової літератури», 2008. – 272 с. (Гриф МОН України « Рекомендовано для студентів ВНЗ»)

2. **Васильченко В.М., Доценко О.Л.** Екзаменаційний диктант без репетитора: Навчальний посібник.-К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. - С.148-297 (Основні норми сучасної української літературної мови).

3.* **Онуфрієнко Г. С.** Науковий стиль української мови: Навчальний посібник. – К.: «Центр навч. літ-ри», 2006. – 312 с. (Гриф МОН України «Рекомендовано для студентів ВНЗ»)

4.* **Онуфрієнко Г. С.** Науковий стиль української мови: Навчальний посібник з алгоритмічними приписами – 2-е вид. доп. – К.: «Центр учбової літ-ри», 2009. – 392 с. (Гриф МОН України «Рекомендовано для студентів ВНЗ»)

5.* **Онуфрієнко Г. С.** Риторика: Навчальний посібник. – К.: «Центр учбової літератури», 2008. – 592 с. (Гриф МОН України «Рекомендовано для студентів ВНЗ»)

6.* **Онуфрієнко Г. С.** Риторика у практичних завданнях для юристів: Навчальний посібник. – Запоріжжя: ЗЮІ, 2002. – 307 с. (Гриф МОН України «Рекомендовано для студентів ВНЗ»)

7.* **Онуфрієнко Г. С., Руколяньська Н. В.** Українська мова в комплексних завданнях для юристів / За заг. ред. Г. С. Онуфрієнко. – Запоріжжя: ЗЮІ, 1998. – 281с. (Гриф МОН України «Рекомендовано для студентів ВНЗ»)

8.* **Онуфрієнко Г. С. та інші.** Складні випадки українського правопису: Навчальний посібник. – Запоріжжя: ЗНТУ, 1995.- 51с.; друге вид., доповн. Запоріжжя: ЗЮІ, 1998. – 58 с.

9.* **Онуфрієнко Г. С., Таранова Н. В.** Українська мова в тестових завданнях для юристів: Поглиблений курс. Навчальний посібник. – Запоріжжя: ЗЮІ, 1999. – 404 с. (Гриф МОН України «Рекомендовано для студентів ВНЗ»)

10. **Пазяк О.М., Кисіль Г.Г.** Українська мова і культура мовлення: Навч.посібник. - К.: «Вища школа», 1995. – 239 с.

11. **Пономарів О.Д.** Стилїстика сучасної української мови: Підручник.-К.: «Либідь», 1993.-248с. (Гриф МОН України «Рекомендовано для студентів ВНЗ»)

12.* Український правопис / АН України, Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні; Інститут української мови. – 4-те вид., випр. і доп. – К.: «Наукова думка», 1993. – 236 с. (і наступні роки видання)

13. **Шевчук С. В.** Українське ділове мовлення: Підручник. – 5-те вид. доповнене і перероб. – К.: Арії, 2009. – 576 с.

14. **Шевчук С.В., Клименко І.В.** Українська мова за професійним спрямуванням: Підручник.-К.: Алерта, 2010.-696с.

3.2. Методичне забезпечення

1.* **Онуфрієнко Г.С.** Основи теорії мовної комунікації: Методичні матеріали для студентів спеціальності «Переклад». - Запоріжжя: ЗНТУ, 2010. - 90 с.

2.* **Онуфрієнко Г. С.** Риторика у тренінгових та кваліфікаційних комплексних завданнях для студентів економіко-гуманітарних спеціальностей. – Запоріжжя: ЗНТУ, 2007. – 70 с.

3.* **Онуфрієнко Г. С.** Сучасна українська мова: Методичні матеріали для студентів гуманітарного факультету денної та заочної форм навчання. – Запоріжжя: ЗНТУ, 2009.- 78 с.

4.* **Онуфрієнко Г. С.** Українська мова у кваліфікаційних комплексних завданнях для студентів економіко-гуманітарних спеціальностей. – Запоріжжя: ЗНТУ, 2007. – 120 с.

5.* Основи теорії мовної комунікації: Програма навчальної дисципліни для студентів економіко-гуманітарних спеціальностей / Укл. **Г. С. Онуфрієнко**. – Запоріжжя: ЗНТУ, 2008. – 20с.

6.* Сучасна українська мова: Програма навчальної дисципліни для студентів гуманітарного факультету / Укл. **Г. С. Онуфрієнко**. – Запоріжжя: ЗНТУ, 2005. – 34 с.

7.* Удосконалення мовної підготовки // Дидактичні матеріали з мовних та культурологічних дисциплін/ За заг. ред. **Г. С. Онуфрієнко**– Запоріжжя: ЗЮІ, 2000. – С. 3-66.

8.* Українознавство // Дидактичні матеріали з мовних та культурологічних дисциплін / За ред. **Г. С. Онуфрієнко** – Запоріжжя: ЗЮІ, 2000. – С.113-124.

3.3. Додаткова

1. **Акуленко В.В.** Українська мова в європейському контексті // Мовознавство. – 1998. – №2-3. – С.91-97.

2. **Волкотруб Г.Й.** Стилїстика ділової мови: Навч. посібник. - К.: «МАУП», 2002. - 208 с.

3. Мовні питання в Україні. 1917 - 2000: Документи і матеріали / Укл. **Ю. Ф. Прадід**. - Сімферополь: «Доля», 2003. - 288 с.

4.* **Онуфрієнко Г.С.** Генеза української мови: гіпотези у сучасному й минулому / **Г.С.Онуфрієнко, С.О.Хваткова** // Мова і культура (Науковий щорічний журнал). – К.: «Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2006.- Вип.8.- Т.V. – ч.1. – С.36-41.

5.* **Онуфрієнко Г.С.** Мовний режим в Україні як актуальна соціолінгвістична проблема / **Г.С.Онуфрієнко, С.О.Хваткова** // Мова і культура (Науковий щорічний журнал).- К.: «Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2008. – Вип.10. – Т.V(105). – С. 282-288.

6.* **Онуфрієнко Г.С.** Мовно-риторична компетентність як невід’ємна ознака освіченості і чинник професіоналізму // Мова як чинник формування громадянина України: Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. - Запоріжжя: ТОВ «ЛПКС» ЛТД, 2008. - С. 208-216.

7.* **Онуфрієнко Г.С.** Науковий текст у сучасному лінгводидактичному вимірі // Вісник Запорізького національного університету: Філологічні науки. - 2012.- № 1. - С. 334-339.

8.* **Онуфрієнко Г.С.** Українська мова як обов'язкова навчальна дисципліна у ВНЗ // Українська освіта у світовому просторі. Матеріали другого Міжнародного конгресу: Збірник наукових праць Науково-дослідного інституту українознавства. – К.: НДІУ МОН України, 2007. – Т.ХІІІ. – С. 280-287.

9.* **Онуфрієнко О.В.** Українська державність доби козацької: від воєнної демократії до парламентської республіки. – Запоріжжя, 1998. – 73с.

10. **Русанівський В.М.** Джерела розвитку східнослов'янських літературних мов.-К.: «Наук. думка», 1985. - 230с.

11. **Томан І.** Мистецтво говорити. - К.: «Політвидав України», 1989.– 293с.

12. **Царук О.** Українська мова серед інших слов'янських: етнологічні та граматичні параметри: Монографія. – Дн-ськ: «Наука і освіта», 1998. – 324с.

3.4. Словники, довідники, енциклопедії

1. **Антонович Є. А.** та інші. Російсько-український словник з інженерної графіки, дизайну та архітектури. - Львів: «Світ», 2002. - 239 с.

2. **Волощук Марія.** Неправильно-правильно. Довідник з українського слововживання: За матеріалами засобів масової інформації. - 2-ге вид. доп. - К.: «Просвіта», 2003,- 160 с.

3. **Воробйова С., Зайцев Ю., Соломашенко Н.** Російсько-українсько-англійський словник правничої термінології. Труднощі терміновживання/ За заг. ред. *Ю.Зайцева*. - К.: «УПФ», 1994. - 555 с.

4. **Єрмоленко С. Я., Бирик С. П., Тодор О.Г.** Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів. – К.: «Либідь», 2001. – 224с.

5. **Зубков М. Г.** Українська мова: Універсальний довідник. - Харків: ВД «Школа», 2004.- 496 с.

6. **Караванський С.** Російсько-український словник складної лексики. - К.: «Академія», 1998. - 712 с.

7. **Корінний М. М.** та інші. Короткий термінологічний словник з української та зарубіжної культури. - К.: «Україна», 2000. - 184.

8. **Кочан І., Захлюпана Н.** Українська лінгводидактика. Словник - довідник. - Львів, 2011. - 238с.

9. Культура української мови : Довідник / За ред. академіка **В. М. Русанівського**. - К. : «Либідь», 1990. - 304 с.

10.* Навчальний тлумачний словник лінгвістичних термінів / За заг. ред. **Г. С. Онуфрієнко**. - Запоріжжя: ЗІОІ, 1998. - 53 с. ; друге видання, доповнене.- Запоріжжя: ЗІОІ, 2001.— 56 с.

11. Новий російсько-український словник-довідник: Близько 65 тис. слів /**С. Я. Єрмоленко** та інші. - К.: «Довіра», 1996. - 797 с.

12. Нові слова та значення: словник / Ін-т укр. мови НАН України; уклали: **Л. В. Туровська, Л. М. Василькова**. — К.: «Довіра», 2008. - 271 с.

13.* **Онуфрієнко Г. С.** Навчальний тлумачний словник термінологіки теорії мовної комунікації для студентів економіко-гуманітарних спеціальностей денної та заочної форм навчання. - Запоріжжя: ЗНТУ, 2009. - 70 с.

14.* **Онуфрієнко Г.С., Орел-Халік Ю.В., Приходько Г.І.** Навчальний англо-український словник термінологіки сфери міжнародних економічних відносин для студентів ГФ/ За заг. ред. **Г. С. Онуфрієнко**. - Запоріжжя: ЗНТУ, 2011. - 102 с.

15.* **Онуфрієнко Г.С., Орел-Халік Ю.В., Приходько Г.І.** Навчальний українсько-англійський словник термінологіки сфери міжнародних економічних відносин для студентів ГФ / За заг. ред. **Г. С. Онуфрієнко**. - Запоріжжя: ЗНТУ, 2011. - 98 с.

16.* **Онуфрієнко Г. С., Полежаєва Н. А.** та інші. Навчальний російсько- український словник фахової термінологіки для правників / За заг. ред. **Г. С. Онуфрієнко**. - Запоріжжя: ЗІОІ, 1998. - 121с.

17.* *Онуфрієнко Г. С., Полежаєва Н. А.* та інші. Навчальний російсько-український словник фахової термінології для правників (понад 2200 терміноодиниць) / За заг. ред. *Г. С. Онуфрієнко*. - 2-ге вид. доп. - Запоріжжя: ЗІОІ, 2001. - 124с.

18. *Резніченко В. І., Михно І. Л.* Довідник-практикум офіційного, дипломатичного, ділового протоколу та етикету. - К.: «Рідна мова», 2003. - 478с.

19.* Російсько-український словник наукової термінології: Суспільні науки / *Й. Ф. Андерш* та інші. - К.: «Наукова думка», 1994. - 600 с.

20. Словник іншомовних слів/ Уклад. *С. М. Морозов, Л. М. Шкаранута*. - К.: «Наукова думка», 2000. - 680 с.

21. Словник синонімів української мови: В 2-х т. / *А. А. Бурячок, Г.М.Гнатюк, С.І.Головащук* та інші. - К.: «Наукова думка», 1999-2000.

22. Словник термінів і понять, що вживаються у чинних нормативно-правових актах України/ Відп. ред. *Сіренко В. Ф., Станік С. Р.* - К.: «Оріяни», 1999. - 502 с.

23.* Словник української мови: В 11-томах. - К., 1970-1980.

24.*Термінологічний українсько-російсько-англійський словник-довідник економіста-міжнародника. - Запоріжжя: ТОВ НВК «Інтер-М», 2011. - 361 с.

25.* Тлумачний словник ключових понять і термінів Болонського процесу / Укл. *Г. С. Онуфрієнко*— Запоріжжя: ЗНТУ, 2010. - 42с.

26. Українська мова:Енциклопедія. - К.: Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М.П.Бажана, 2004.- 832 с.

Змістовий модуль №2 Професійна комунікація

3.5. Базова

1.* **Глущик С. В. та інші.** Сучасні ділові папери: Навчальний посібник. – 3-тє вид. , переробл. і допов. – К. : «А. С. К.», 2001. – 400 с. (Гриф МОН України «Рекомендовано для студентів ВНЗ»)

2.* **Онуфрієнко Г. С.** Науковий стиль української мови: Навчальний посібник. – К.: «Центр навч. літ-ри», 2006. – 312 с. (Гриф МОН України «Рекомендовано для студентів ВНЗ»)

3.* **Онуфрієнко Г. С.** Науковий стиль української мови: Навчальний посібник з алгоритмічними приписами – 2-є вид. доп. – К.: «Центр учбової літ-ри», 2009. – 392 с. (Гриф МОН України «Рекомендовано для студентів ВНЗ»)

4.* **Онуфрієнко Г. С.** Риторика: Навчальний посібник. – К.: «Центр учбової літератури», 2008. – 592с. (Гриф МОН України «Рекомендовано для студентів ВНЗ»)

5.* **Онуфрієнко Г. С.** Риторика у практичних завданнях для юристів: Навчальний посібник. – Запоріжжя: ЗЮІ, 2002. – 307 с. (Гриф МОН України «Рекомендовано для студентів ВНЗ»)

6.* **Онуфрієнко Г. С., Руколянська Н. В.** Українська мова в комплексних завданнях для юристів / За заг. ред. **Г. С. Онуфрієнко.** – Запоріжжя: ЗЮІ, 1998. – 281с. (Гриф МОН України «Рекомендовано для студентів ВНЗ»)

7.* **Онуфрієнко Г. С. та інші.** Складні випадки українського правопису: Навчальний посібник. – Запоріжжя: ЗНТУ, 1995.- 51с.; друге вид., доповн. - Запоріжжя: ЗЮІ, 1998. – 58 с.

8.* **Онуфрієнко Г. С., Таранова Н. В.** Українська мова в тестових завданнях для юристів: Поглиблений курс. Навчальний посібник. – Запоріжжя: ЗЮІ, 1999. – 404 с. (Гриф МОН України «Рекомендовано для студентів студентів ВНЗ»)

9.* Український правопис / АН України, Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні; Інститут української мови. – 4-те вид., випр. і доп. – К.: «Наукова думка», 1993. – 236 с. (і наступні роки видання)

10. **Шевчук С. В.** Ділове мовлення: Модульний курс: Підручник. – К.: Арій, 2009. – 448 с.

11. **Шевчук С. В.** Українське ділове мовлення: Підручник. – 5-те вид. доповнене і перероб. – К.: Арій, 2009. – 576 с.

3.6. Методичне забезпечення

1.*Ділова українська мова//Дидактичні матеріали з мовних та культурологічних дисциплін/ За заг. ред. **Онуфрієнко Г.С.** – Запоріжжя: ЗЮІ, 2000. – С. 85-112.

2.***Онуфрієнко Г. С.** Комунікація в менеджменті. – Запоріжжя: ЗНТУ, 2012. – 12с.

3.***Онуфрієнко Г.С.** Основи теорії мовної комунікації: Методичні матеріали для студентів спеціальності «Переклад». - Запоріжжя: ЗНТУ, 2010. - 90 с.

4.***Онуфрієнко Г.С.** Риторика у тренінгових та кваліфікаційних комплексних завданнях для студентів економіко-гуманітарних спеціальностей. – Запоріжжя: ЗНТУ, 2007. – 70 с.

5.***Онуфрієнко Г. С.** Сучасна українська мова: Методичні матеріали для студентів гуманітарного факультету денної та заочної форм навчання. – Запоріжжя: ЗНТУ, 2009.- 78 с.

6.***Онуфрієнко Г. С.** Українська мова у кваліфікаційних комплексних завданнях для студентів економіко-гуманітарних спеціальностей. – Запоріжжя: ЗНТУ, 2007. – 120 с.

7.*Основи теорії мовної комунікації: Програма навчальної дисципліни для студентів економіко-гуманітарних спеціальностей / Укл. **Г. С. Онуфрієнко**. – Запоріжжя: ЗНТУ, 2008. – 20с.

8.*Риторика // Дидактичні матеріали з мовних та культурологічних дисциплін/ За заг. ред. **Г.С. Онуфрієнко** – Запоріжжя: ЗЮІ, 2000. – С.67-84.

9.* Риторика: Програма навчальної дисципліни для студентів економіко-гуманітарних спеціальностей / Укл. **Г. С. Онуфрієнко** – Запоріжжя: ЗНТУ, 2008. – 28с.

10.* Риторика: Програма курсу для студентів, курсантів і слухачів вищих навчальних закладів / Укл. **Г. С. Онуфрієнко**. – Запоріжжя: ЗЮІ. 1997. – 22с.

3.7. Додаткова

1. **Бацевич Ф. С.** Основи комунікативної лінгвістики: Підручник. – К.: ВЦ «Академія», 2004. – 344с. (Гриф МОН України «Рекомендовано для студентів ВНЗ»)

2. **Волкотруб Г.Й.** Стилїстика ділової мови: Навч. посібник. - К.:«МАУП», 2002. - 208 с.

3. **Дороніна М.** Культура спілкування ділових людей. - К.: Видавничий дім “КМ Academia”, 1997. - 192 с.

4. **Доценко О.Л.** Історія мови українського справочинства: Посібник. – К.: НАВСУ, 2005. – 144с.

5.* **Коваль А.П.** Культура ділового мовлення. - К.: «Вища школа», 1977. - 223с.

6*. **Онуфрієнко Г. С.** Вербальна ввічливість як категорія міжкультурної комунікації // *Г.С. Онуфрієнко, С. О. Хваткова* // Мова і культура (Науковий щорічний журнал). – К.: Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2009. – Випуск 11. – Т.1 (113). – С. 54-66.

7.***Онуфрієнко Г.С.** Лінгвокультурологічний потенціал риторики як нової навчальної дисципліни у ВНЗ України // Українська освіта у світовому просторі. Матеріали другого Міжнародного конгресу: Збірник наукових праць Науково-дослідного інституту українознавства. – К.: НДІУ МОН України, 2007. – Т.ХІІІ. – С. 521-528.

8.***Онуфрієнко Г.С.** Мовна комунікація в контексті сучасної риторичної парадигми // Вісник Запорізького національного університету: Філологічні науки. – 2011. - №2. – С.195 – 201.

9.***Онуфрієнко Г.С.** Мовно-риторична компетентність як невід’ємна ознака освіченості і чинник професіоналізму // Мова як чинник формування громадянина України: Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. - Запоріжжя: ТОВ «ЛПКС» ЛТД, 2008. - С. 208-216.

10.***Онуфрієнко Г.С.** Риторична компетентність педагога професійного навчання в умовах Болонського процесу // Проблеми підготовки педагога професійного навчання: теорія і практика. Матеріали Всеукр. науково-метод. конф. – Кривий Ріг: КТУ, 2007. – С.105-107.

11.***Онуфрієнко Г.С.** Термін *комунікація* в поняттєвому вимірі й лінгвістичному контексті / Г.С. Онуфрієнко, А.О. Черневич // Проблеми української термінології: Вісник національного університету «Львівська політехніка». - 2010. - №675. — С. 154-160.

12.* **Онуфрієнко О.В.** Українська державність доби козацької: від воєнної демократії до парламентської республіки. – Запоріжжя, 1998. – 73 с.

13.**Сагач Г.М.** Золотослів: Навч. посібник.-К.:«Школяр»,1998.- 253с.

14. **Сопер Поль Л.** Основы искусства речи / Перевод с англ. - Ростов-на-Дону: «Феникс», 1999. - 448с.

15. **Томан І.** Мистецтво говорити. - К.: «Політвидав України», 1989.– 293 с.

3.8. Словники, довідники, енциклопедії

1. **Волощук Марія.** Неправильно-правильно. Довідник з українського слововживання: За матеріалами засобів масової інформації. - 2-ге вид. доп. - К.: «Просвіта», 2003. - 160 с.

2. **Єрмоленко С.Я., Бибик С.П., Тодор О.Г.** Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів. – К.: «Либідь», 2001. – 224с.

3. **Зубков М. Г.** Українська мова: Універсальний довідник. - Харків: ВД «Школа», 2004.-496 с.

4. **Караванський С.** Російсько-український словник складної лексики. - К.: «Академія», 1998. - 712с.

5. **Кочан І., Захлюпана Н.** Українська лінгводидактика. Словник - довідник. – Львів, 2011. – 238с.

6.* Культура української мови : Довідник/За ред. академіка **В. М. Русанівського.** - К. : «Либідь», 1990. - 304 с.

7.* Навчальний тлумачний словник лінгвістичних термінів / За заг. ред. **Г. С. Онуфрієнко**. – Запоріжжя: ЗІОІ, 1998. – 53с.

8.* Навчальний тлумачний словник лінгвістичних термінів / За заг. ред. **Г. С. Онуфрієнко**. – Друге видання, доповнене. - Запоріжжя: ЗІОІ, 2001. – 56с.

9.* Новий російсько-український словник-довідник: Близько 65 тис. слів/**С. Я. Єрмоленко** та інші. - К.: «Довіра», 1996. - 797 с.

10. Нові слова та значення: словник/ Ін-т укр. мови НАН України; уклали: **Л. В. Туровська, Л. М. Василькова**. — К.: «Довіра», 2008. — 271 с.

11.* **Онуфрієнко Г. С.** Навчальний тлумачний словник термінологіки теорії мовної комунікації для студентів економіко-гуманітарних спеціальностей денної та заочної форм навчання. - Запоріжжя: ЗНТУ, 2009. - 70 с.

12.* **Онуфрієнко Г.С., Орел-Халік Ю.В., Приходько Г.І.** Навчальний англо-український словник термінологіки сфери міжнародних економічних відносин для студентів ГФ / За заг. ред. **Г. С. Онуфрієнко**. - Запоріжжя: ЗНТУ, 2011. - 102 с.

13.* **Онуфрієнко Г.С., Орел-Халік Ю.В., Приходько Г.І.** Навчальний українсько-англійський словник термінологіки сфери міжнародних економічних відносин для студентів ГФ / За заг. ред. **Г. С. Онуфрієнко**. - Запоріжжя: ЗНТУ, 2011. - 98 с.

14.* **Онуфрієнко Г. С., Полежасєва Н. А.** та інші. Навчальний російсько- український словник фахової термінології для правників / За заг. ред. **Г. С. Онуфрієнко**. - Запоріжжя: ЗІОІ, 1998. - 121с.

15.* **Онуфрієнко Г. С., Полежасєва Н. А.** та інші. Навчальний російсько-український словник фахової термінологіки для правників (понад 2200 терміноодиниць) / За заг. ред. **Г. С. Онуфрієнко**. - 2-ге вид. доп. - Запоріжжя: ЗІОІ, 2001. — 124с.

16.***Онуфрієнко Г.С., Полежасєва Н.А.** та інші. Навчальний українсько-російський словник риторичної термінологіки / За заг. ред. **Г. С. Онуфрієнко**. – Запоріжжя: ЗІОІ, 1998. – 28с.

17. **Резніченко В. І., Михно І. Л.** Довідник-практикум офіційного, дипломатичного, ділового протоколу та етикету. – К.: «Рідна мова», 2003. – 478с.

18.* Російсько-український словник наукової термінології: Суспільні науки / **Й. Ф. Андерш** та інші. - К.: «Наукова думка», 1994. - 600 с.

19. Словник синонімів української мови: В 2-х т./ **А. А. Бурячок, Г.М.Гнатюк, С.І.Головащук** та інші. - К.: «Наукова думка», 1999-2000.

20. Словник термінів і понять, що вживаються у чинних нормативно-правових актах України/ Відп. ред. **Сіренко В. Ф., Станік С. Р.** - К.: «Оріяни», 1999. - 502 с.

21.*Термінологічний українсько-російсько-англійський словник-довідник економіста- міжнародника. - Запоріжжя: ТОВ НВК «Інтер-М», 2011. - 361 с.

22.* Тлумачний словник ключових понять і термінів Болонського процесу / Укл. **Онуфрієнко Г.С.** – Запоріжжя: ЗНТУ, 2010. – 42с.

23. Українська мова:Енциклопедія. - К.: Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М.П.Бажана, 2004.-832 с.

24. Універсальний довідник-практикум з ділових паперів / **С. П. Бирик, І. Л. Михно, Л. О. Пустовіт, Г. М. Сюта.** - К.: «Довіра», 1997.- 399 с.

25. **Штерн І.Б.** Вибрані топіки та лексикон сучасної лінгвістики. Енциклопедичний словник. – К., 1998. – 336 с.

Змістовий модуль №3 Наукова комунікація як складова фахової діяльності

3.9. Базова

1. **Васенко Л. А.** Фахова українська мова: Навчальний посібник / **Л. А. Васенко, В. В. Дубічинський, О. М. Крimeць.** – К. : «Центр учбової літератури», 2008. – 272 с. (Гриф МОН України «Рекомендовано для студентів ВНЗ»)

2.***Онуфрієнко Г. С.** Науковий стиль української мови: Навчальний посібник. – К.: «Центр навч. літ-ри», 2006. – 312 с. (Гриф МОН України «Рекомендовано для студентів ВНЗ»)

3.***Онуфрієнко Г. С.** Науковий стиль української мови: Навчальний посібник з алгоритмічними приписами. – 2-е вид. доп. – К.: «Центр учбової літ-ри», 2009. – 392 с. (Гриф МОН України «Рекомендовано для студентів ВНЗ»)

4.***Онуфрієнко Г. С.** Риторика: Навчальний посібник. – К.: «Центр учбової літератури», 2008. – 592 с. (Гриф МОН України «Рекомендовано для студентів ВНЗ»)

5.***Онуфрієнко Г. С.** Риторика у практичних завданнях для юристів: Навчальний посібник. – Запоріжжя: ЗЮІ, 2002. – 307 с. (Гриф МОН України «Рекомендовано для студентів ВНЗ»)

6.***Онуфрієнко Г. С.** Українська мова в комплексних завданнях для юристів / Г. С. Онуфрієнко, Н. В. Руколяньська / За заг. ред. **Г. С. Онуфрієнко**. – Запоріжжя: ЗЮІ, 1998. – 281с. (Гриф МОН України «Рекомендовано для студентів ВНЗ»)

7.***Онуфрієнко Г. С.** Складні випадки українського правопису: Навчальний посібник / Г. С. Онуфрієнко, Л. М. Марченко, В. К. Єршова. – Запоріжжя: ЗНТУ, 1995.- 51с.; друге вид., доповнене - Запоріжжя: ЗЮІ, 1998. – 58 с.

8.***Онуфрієнко Г. С.** Українська мова в тестових завданнях для юристів: Поглиблений курс. Навчальний посібник / Г. С. Онуфрієнко, Н. В. Таранова. – Запоріжжя: ЗЮІ, 1999. – 404 с. (Гриф МОН України «Рекомендовано для студентів ВНЗ»)

9. **Пазяк О. М.** Українська мова і культура мовлення: Навч. Посібник / О. М. Пазяк, Г. Г. Кисіль - К.: «Вища школа», 1995. – 239 с.

10. **Панько Т. І.** Українське термінознавство: Підручник / Т. І. Панько, І. М. Кочан, Г. П. Мацюк. - Львів: «Світ», 1994. - 216 с.

11. Склад і структура термінологічної лексики української мови / Богуцька М. П., Крижанівська А. А., Симоненко Л. О. та інші. – К.: «Наукова думка», 1984. – 196 с.

12. Український правопис / АН України, Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні; Інститут української мови. – 4-те вид., випр. і доп. – К.: «Наукова думка», 1993. – 236 с. (і наступні роки видання)

3.10. Методичне забезпечення

1.* Мова юридичного фаху в управлінській діяльності: Програма спецкурсу для слухачів магістратури // Укл. **Г.С.Онуфрієнко**. – Запоріжжя: ЗЮІ, 2002. – 35с.

2.***Онуфрієнко Г.С.**Науковий стиль української літературної мови: Програма спеціального курсу для аспірантів, ад'юнктів, здобувачів / *Г.С. Онуфрієнко, С. П. Семенюк* / За заг. ред. **Г.С. Онуфрієнко**– Запоріжжя: ЗЮІ, 2001. – 45 с.

3.***Онуфрієнко Г.С.** Основи теорії мовної комунікації: Методичні матеріали для студентів спеціальності «Переклад». - Запоріжжя: ЗНТУ, 2010. - 90 с.

4.***Онуфрієнко Г. С.**Риторика у тренінгових та кваліфікаційних комплексних завданнях для студентів економіко-гуманітарних спеціальностей. – Запоріжжя: ЗНТУ, 2007. – 70 с.

5.***Онуфрієнко Г. С.** Сучасна українська мова: Методичні матеріали для студентів гуманітарного факультету денної та заочної форм навчання. – Запоріжжя: ЗНТУ, 2009.- 78 с.

6.***Онуфрієнко Г.С.** Українська мова у кваліфікаційних комплексних завданнях для студентів економіко-гуманітарних спеціальностей. – Запоріжжя: ЗНТУ, 2007. – 120 с.

7.*Сучасна українська мова: Програма навчальної дисципліни для студентів гуманітарного факультету // Укл. **Г. С. Онуфрієнко**. – Запоріжжя: ЗНТУ, 2005. – 34с.

3.11. Додаткова

1.**Кочан І.М.**Українська наукова лексика: міжнародні компоненти в термінології: Навчальний посібник. – К.: «Знання», 2013. – 294с.

2.***Онуфрієнко Г.С.** Зовнішні ресурси української юридичної термінології: взаємодія детермінованих і випадкових процесів // Вісник Запорізького юридичного інституту. – 1999. - №3. - С.226 – 237.

3.***Онуфрієнко Г.С.**Лінгво-термінологічний компонент комунікації в юридичній сфері // Українська мова в юриспруденції: стан, проблеми, перспективи: Тези доп. VIII Всеукр. наук.-практ. конф. – К.: НАВС, 2012.- С. 33-35.

4.***Онуфрієнко Г.С.** Науковий текст у сучасному лінгводидактичному вимірі // Вісник Запорізького національного університету: Філологічні науки. - 2012.- № 1 - С. 334-339.

5.* **Онуфрієнко Г.С.** Різномовні термінологічні кореляти в ономасіологічному аспекті // Українська термінологія і сучасність: 3б. наук. праць. - К.: ІУМ НАН України, 2013. - 9 с .

6.***Онуфрієнко Г.С.** Синонімічні номінанти зі спільним коренем іншомовного походження у сфері національної термінології // Мовознавство: Науково-теоретичний журнал. – 2000. - №2-3. – С.73-77.

7.***Онуфрієнко Г.С.** Словотвірний потенціал запозичень у національній термінології // Актуальні проблеми українського словотвору. – Івано-Франківськ: «Плай», 2002. – С.501-512.

8.***Онуфрієнко Г.С.**Термінологічний потенціал мови спеціальності як потужний чинник професійної підготовки правника // Українське право: Науково-практичний часопис. – 2002. - №1(15). – С.235-238.

9.***Онуфрієнко Г.С.** Українська наукова мова в структурі сучасної університетської освіти як об'єкт лінгводидактики // Вісник Львівського університету. Серія філологічна. – 2010. – Випуск 50. – С. 117-122.

10.***Онуфрієнко Г.С.**Фахова термінологія як національна лінгвомодель системи фахових понять у науковому інформаційному просторі // Вісник Запорізького юридичного інституту. – 1999. - №2. – С.235-252.

11.* **Онуфрієнко Г.С.** Французькі запозичення в юридичній термінології східнослов'янських мов: парадигматичний і синтагматичний аспекти // Мовознавство: Науково-теоретичний журнал. – 2002. - №1. – С.60-64.

12.***Онуфрієнко О.В.** Українська державність доби козацької: від воєнної демократії до парламентської республіки. – Запоріжжя, 1998. – 73с.

13. **Партико З.В.** Загальне редагування. Нормативні основи: Навчальний посібник. – Львів: «Афіша», 2001. – 426с.

14. **Прадід Ю.Ф.** Мовне питання в українських Конституціях ХХ ст. // Мовознавство. – 2002. - №1. – С.17-22.

15. **Різун В.В.** Літературне редагування. - К.: «Либідь», 1996. - 237 с.

16.* Український реферативний журнал «Джерело». Серія 3. Соціальні та гуманітарні науки. Мистецтво. – 1994 і наступні роки видання.

3.12. Словники, довідники, енциклопедії

1. **Антонович Є. А.** та інші. Російсько-український словник з інженерної графіки, дизайну та архітектури. - Львів: «Світ», 2002. – 239 с.

2. **Волощук Марія.** Неправильно-правильно. Довідник з українського слововживання: За матеріалами засобів масової інформації. – 2-ге вид. доп. - К.: «Просвіта», 2003. – 160 с.

3. **Воробйова С.** Російсько-українсько-англійський словник правничої термінології. Труднощі терміновживання/С.Воробйова, Ю.Зайцев, Н. Соломашенко/ За заг. ред.Ю.Зайцева. - К.: «УПФ», 1994. – 555 с.

4. **Єрмоленко С.Я.** Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів /С.Я. Єрмоленко, С.П. Бирик, О. Г. Тодор – К.: «Либідь», 2001. – 224с.

5. **Зубков М. Г.** Українська мова: Універсальний довідник. – Харків: ВД «Школа», 2004. – 496 с.

6. **Караванський С.** Російсько-український словник складної лексики. – К.: «Академія», 1998. – 712 с.

7.**Корінний М. М.** Короткий термінологічний словник з української та зарубіжної культури / *М.М. Корінний, Г.Г. Потапов, В.Ф. Шевченко* – К.: «Україна», 2000. – 184 с.

8.**КочанІрина.** Українське термінознавство в іменах: Довідник. – Львів: «Літопис», 2012. – 292 с.

9.* Культура української мови : Довідник/За ред. академіка **В. М. Русанівського**. – К. : «Либідь», 1990. – 304 с.

10. Новий російсько-український словник-довідник: Близько 65 тис. слів/**С. Я. Єрмоленко**та інші. - К.: «Довіра», 1996. – 797 с.

11. Нові слова та значення: словник/ Ін-т укр. мови НАН України / Укл. **Л. В. Туровська, Л. М. Василькова**. -К.: «Довіра», 2008. – 271 с.

12. **Онуфрієнко Г.С.** Навчальний російсько-український словник термінологіки сфери дизайну з практичними завданнями до змістового модуля №3 «Наукова комунікація як складова фахової діяльності» дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням» для студентів гуманітарного факультету ЗНТУ денної та заочної форм навчання. - Запоріжжя: ЗНТУ, 2015. - 44с.

13.* **Онуфрієнко Г. С.**Навчальний тлумачний словник лінгвістичних термінів/ Г.С. Онуфрієнко, Н.В. Таранова / За заг. ред. **Г. С. Онуфрієнко**. - Запоріжжя: ЗІОІ, 1998. - 53 с. ; друге видання, доповнене. – Запоріжжя: ЗІОІ, 2001.– 56 с.

14.***Онуфрієнко Г. С.** Навчальний тлумачний словник термінологіки теорії мовної комунікації для студентів економіко-гуманітарних спеціальностей денної та заочної форм навчання. - Запоріжжя: ЗНТУ, 2009. – 70 с.

15.***Онуфрієнко Г. С.**Навчальний англо-український словник термінологіки сфери міжнародних економічних відносин для студентів гуманітарного факультету/ *Г.С. Онуфрієнко, Ю.В.Орел-Халік, Г.І. Приходько* /За заг. ред. **Г. С. Онуфрієнко**. - Запоріжжя: ЗНТУ, 2011. – 102 с.

16.***Онуфрієнко Г.С.** Навчальний українсько-англійський словник термінологіки сфери міжнародних економічних відносин для студентів ГФ/ *Г.С. Онуфрієнко, Ю.В.Орел-Халік, Г.І. Приходько* / За заг. ред. **Г. С. Онуфрієнко**. – Запоріжжя: ЗНТУ, 2011. – 98 с.

17.***Онуфрієнко Г. С.**та інші. Навчальний російсько- український словник фахової термінологіки для правників/ *Г.С. Онуфрієнко*,

Н.А. Полежаєва, Н.В. Руколяньська, Н.В.Таранова/ За заг. ред. Г. С. Онуфрієнко. – Запоріжжя: ЗЮІ, 1998. – 121с.

18.**Онуфрієнко Г. С.* Навчальний російсько-український словник фахової термінології для правників (понад 2200 терміноодиниць) / *Г.С. Онуфрієнко, Н.А. Полежаєва, Н.В. Руколяньська, Н.В.Таранова/* За заг. ред. *Г. С. Онуфрієнко*– 2-ге вид. доп. - Запоріжжя: ЗЮІ, 2001. – 124с.

19.**Онуфрієнко Г. С.*Навчальний українсько-російський словник риторичної термінології /*Г.С. Онуфрієнко, Н.А. Полежаєва, Н.В. Азарова /* За заг. ред. *Г. С. Онуфрієнко* - Запоріжжя: ЗЮІ, 1998. – 28с.

20. *Пономаренко Л.О.*Міжнародний довідник «Хто є хто з термінологів». – Житомир: «АСА», 1998. – 191с.

21.*Російсько-український словник наукової термінології: Суспільні науки // *Й. Ф. Андерси, С.А. Воробйова* та інші. - К.: «Наукова думка», 1994. – 600 с.

22.* Словник іншомовних слів/ Уклад. *С. М. Морозов, Л. М. Шкаранута.* - К.:«Наукова думка», 2000. – 680 с.

23. Словник синонімів української мови: В 2-х т./ *А.А. Бурячок, Г.М. Гнатюк, С.І.Головащук* та інші. - К.: «Наукова думка», 1999-2000.

24. Словник термінів і понять, що вживаються у чинних нормативно-правових актах України/Відп. ред. *Сіренко В.Ф., Станік С.Р.* - К.: «Оріяни», 1999. – 502 с.

25.*Термінологічний українсько-російсько-англійський словник-довідник економіста-міжнародника. - Запоріжжя: ТОВ НВК «Інтер-М», 2011. – 361 с.

26.* Тлумачний словник ключових понять і термінів Болонського процесу / Укл. *Онуфрієнко Г. С.*– Запоріжжя: ЗНТУ, 2010. – 42с.

27.*Українська мова:Енциклопедія. - К.: Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М.П.Бажана, 2004. – 832 с.